



ЖАРЫҚ НЕГЕ
ЖИІ СӨНЕДІ?

5-БЕТ | МӘСЕЛЕ



ТЕХНИКА МАМАНЫ:
СҰРАНЫС ҚАНДАЙ?

6-БЕТ | САРАПТАМА



МАҚТАНШАҚТЫҚ
ТҮҢҒИЫҚҚА БАТЫРАДЫ

7-БЕТ | ҰЛТ ҰПАЙЫ

#ЖаңаҚАЗАҚСТАН

“” Қасым-Жомарт ТОҚАЕВ,
МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ:

СОТТАРҒА, ҚҰҚЫҚ ҚОРҒАУ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНЕ, ПАРА
БЕРГЕНДЕРГЕ ЖӘНЕ ДЕЛДАЛДАРҒА ҚАТАҢ ЖАЗА
ҚОЛДАНЫЛАТЫН БОЛДЫ. БЫЛТЫРДАН БЕРІ ЖАЛ-
ПЫҒА БІРДЕЙ САЛЫҚ ДЕКЛАРАЦИЯСЫН ТАПСЫРУ-
ДЫ БАСТАДЫҚ. ОСЫ ЖӘНЕ БАСҚА ДА ШАРАЛАР АЙ-
ТАРЛЫҚТАЙ НӘТИЖЕ БЕРІП, ЖЕМҚОРЛЫҚ ДЕҢГЕЙІ
ТӨМЕНДЕДІ. ДЕГЕНМЕН, ТҮБЕГЕЙЛІ ӨЗГЕРІС ӘКЕЛГЕН
ЖОҚ. МҰНЫ АШЫҚ АЙТУЫМЫЗ КЕРЕК. АЗАМАТТАРЫ-
МЫЗ ӘЛІ ДЕ КҮНДЕЛІКТІ ӨМІРДЕ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОР-
ЛЫҚ ЖАҒДАЙЛАРЫМЕН БЕТПЕ-БЕТ КЕЛУДЕ.

№13
(4291)

Бейсенбі
3 ақпан
2022 жыл



ASTANA



РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ГАЗЕТ

A Q S H A M Y

1990 ЖЫЛҒЫ 13 ҚАЗАННАН БАСТАП ШЫҒАДЫ



Өткен жылы Жұмыспен қамту-
дың 2020-2021 жылдарға ар-
налған жол картасы (ЖҚЖК)
шеңберінде 12,3 мың жұмыс
орны ашылды.

Олардың басым бөлігі іске асы-
рылып жатқан инфрақұрылымдық
жобалар шеңберінде қамтамасыз
етілді. Бүгінгі таңда 50 млрд теңге
сомасына 13 инвестициялық жоба
қаржыландырылды. ЖҚЖК жобалары
4 негізгі бағытқа бөлінген: халықтың
өмір сүру сапасын арттыру; ШОБ үшін
қаржыландырудың қолжетімділігін
арттыру; агроөнеркәсіптік кешенді
дамыту; өңірлерде бизнесті дамыту.
Бірінші бағыт бойынша Нұр-Сұлтан
қаласында 125 тұрақты жұмыс орны
ашылған.



«Жоғары оқу орнының үздік
оқытушысы – 2021» атағы ие-
герлерінің тізімі жарияланды.

Республикалық конкурстық комиссия
өз ісін үздіктерін таңдады. Қазақстан-
дық 45 ЖОО-ның 150 оқытушысы
жеңімпаз атанды. Олардың әрқайсысы
2000 АЕК көлемінде сыйақы алды, бұл
шамамен 6 млн теңге. Үздік педагогтер-
ге марапаттарды Асхат Аймағамбетов
табыстады. Жеңімпаздардың арасында
елордалық оқытушылар да бар.



Нұр-Сұлтан қаласының әкімдігі
1-сұрыпты ұннан жасалған
нан бағасын тұрақтандыру
аясында «Азық-түлік келісім-
шарт корпорациясы» ҰК
АҚ-дан жеңілдетілген астық
алу үшін елорданың ұн тарту
кәсіпорындарынан өтінімдер
қабылдауды бастайды.



ЕЛОРДА ТОЛЫҚ ЦИФРЛАНЫП БОЛДЫ МА?

40 ЖЫЛЫ АЯЛДАМА САЛЫНАДЫ

Нұр-Сұлтан қаласының қоғамдық кеңесі шаһардың биылғы нақты-
ланған бюджет жобасын талқылады.

Басқосуда Көлік және
жол-көлік инфрақұрылы-
мын дамыту басқармасына
Тәуелсіздік көпірінің құрылы-
сына, «Оңтүстік-Шығыс»
шағын ауданы көшелерінің
құрылысын жалғастыруға,
«Интернациональный»

тұрғын алабындағы меке-
мелік желілер мен жолдарға,
№27 көшенің бойында Есіл
өзені арқылы өтетін көпір
салуды, жолаушылар та-
сымалы бойынша міндет-
темелерді субсидиялауға,
елордадағы 4 аудан үшін 40

жылы аялдама сатып алуға
бюджет әкімшілігі бағдар-
ламасы арқылы қаржы бөлу
мәселесі талқыланды. Егер
ұсыныс мақұлданса, биыл
елордада 40 жылы аялдама
салынады.

КАЗАҚСТАНДА
I КОМПОНЕНТПЕН
9 203 671
АДАМ, II КОМПОНЕНТПЕН
8 775 383
АДАМ ВАКЦИНА САЛДЫРДЫ

САНСӨЙЛЕМ

ЕЛОРДАДА ЕКПЕНІҢ
I КОМПОНЕНТІН
483 431
АДАМ, 2 КОМПОНЕНТІН
454 736
АДАМ АЛДЫ



- ☐ Иә, өте ыңғайлы
- ☐ Бастысы, аялдамаларды лаптап кетпесе екен
- ☐ Аялдаманың да, автобустың да санын көбейтсе
- ☐ Маған бәрібір, өз көлігім бар

elordainfo

Elorda.info ақпараттық порталы апта сайын
өзекті тақырыпқа әлеуметтік сауалнама жүргі-
зеді. Сауалнама нәтижелері «Astana aqshamy»
және «Вечерняя Астана» газеттерінің сенбілік
нөмірінде және сайттың әлеуметтік желідегі
парақшасында жарияланады.

ЖЕМҚОРЛЫҚ – ІНДЕТ, ОНЫМЕН КҮРЕСУ – МІНДЕТ

Қасым-Жомарт Тоқаев Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері жөнінде кеңес өткізді. Мемлекет басшысы сыбайлас жемқорлықпен ымырасыз күресу мемлекеттік саясаттағы негізгі басымдықтың бірі екенін атап өтті. Оның пікірінше, заң үстемдігін орнатып, нағыз құқықтық мемлекет құру үшін, ең алдымен, жемқорлықтың тамырына балта шабу керек.

Президент соңғы жылдары бірқатар маңызды қадам жасалғанына назар аударды. Соттардың сапалы қызмет атқаруы үшін нақты шаралар қабылданды. Кейінгі үш жылда 174 судья жұмыстан шығарылды, я болмаса лауазымы төмендетілді. Жаңадан құрылған әкімшілік соттарға жарты жылдың ішінде 14 мың талап-арыз түскен. Соның тең жартысында сотқа арызданушылар жеңіп шыққан. Қылмыстық процестің үш буынды үлгісі енгізілді. Соның нәтижесінде прокурорлар былтыр үш жарым мыңға жуық адамның қылмыстық процеске негізсіз тартылуына жол берген жоқ. Басқа да бірқатар институционалдық шаралар жүзеге асырылды.

– Жемқорлық әрекеті үшін сотталған азаматтарды шартты түрде мерзімінен бұрын босатуға тыйым салынды. Соттарға, құқық қорғау қызметкерлеріне, пара бергендерге және делдалдарға қатаң жаза қолданылатын болды. Былтырдан бері жалпыға бірдей салық декларациясын тапсыруды бастадық. Осы және басқа да шаралар айтарлықтай нәтиже беріп, жемқорлық деңгейі төмендеді. Дегенмен, түбегейлі өзгеріс әкелген жоқ. Мұны ашық айтуымыз керек. Азаматтарымыз әлі де күнделікті өмірде сыбайлас жемқорлық жағдайларымен бетпе-бет келуде, – деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев өзінің тапсырмасы бойынша әзірленген Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат тұжырымдамасының жобасын бекітетінін мәлімдеді. Бірақ жұмыстың тиімділігі нақты нәтиже бойынша бағаланады. Түпкі мақсат – сыбайлас жемқорлықтан таза қоғам қалыптастыру. Мемлекет басшысы құқық қорғау органдарының жұмысынсыз сыбайлас жемқорлықпен тиімді күрес жүргізу мүлде мүмкін емес деп санайды. Көп жыл бойы олар мәселені терең зерттемей тұрып, пара алушыларды қылмыс үстінде ұстап келді.

Әртүрлі адам бір лауазымды атқарып отырып, бірдей мәселелерді шешкені үшін кінәлі деп танылған. Жемқорларды тұрақты түрде ұстап, түрмеге тоғытып отырған. Ал сыбайлас жемқорлықтың белең алуына қатысты себептер мен жағдайлар ешкімді қызықтыра қоймаған. Тек соңғы жылдары ғана осы мәселеге назар аударыла бастағаны байқалады.

– Бұл жерде ауыл шаруашылығындағы субсидияларға байланысты жемқорлық деректердің анықталғанын атап өтуге болады. Кейінгі бес жылда мемлекет аграрилерді қолдау үшін екі триллион теңге бөлінді. Осы уақыт ішінде аталған салада 960 қылмыстық іс тіркелген. 450 адам қылмыстық жауапкершілікке тартылған. Бұл сала жылдар бойы жемқорлыққа белшеден батуда. Соның кесірінен мемлекет үлкен зиян шекті, азық-түлік қауіпсіздігіне нұқсан келді. Атап айтқанда, жайылымдық жерлерді суландыруға бөлінген 80 миллиард теңгенің тең жартысы мақсатқа сай жұмсаламаған. Былтыр қуаңшылық болған кезде шаруалар жем-шөп таппай, мал қырылып қалды. Тіпті, кейбір өңірде шаруаларға субсидия ретінде күн батареясы берілген. Ашығын айтқанда, ауыл тұрғындарына не қажет екеніне ешкім бас қатырмаған. Субсидияны игердік деп есеп беру үшін сол күн батареяларының бағасы еселеп көрсетілген. Мұның бәрі уәкілетті органдардың жауапсыздығынан болған. Ауыл шаруашылығы министрлігі мен әкімдер мұндай былыққа жол бергені үшін жауап беруі керек, – деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев ақпараттық жүйелер мен деректер базасының жұмысына қатысты мәселелерге арнайы тоқталды. Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігіне мемлекеттік құрылымдар әзірлеген барлық ақпараттық жүйеге тексеру жүргізу тапсырылды.

– Олар қандай міндеттер орындайды, оларға кімнің



қолы жетімді, қанша қаржы жұмсалды, азаматтар мен мемлекетке одан қандай пайда бар? Цифрландыру жөніндегі жұмыстардың басымдықтары нақты жүйеленуі керек. Мемлекет қызмет түрлерін алуды шынайы түрде жеңілдететін «Электронды үкімет» немесе жүргізушілердің жол жүру тәртібін күшейткен және жол ережелерінің бұзылуын тіркеуде адами факторды алмастырған «Сергек» сияқты жобалар болса, онда жөн. Сонымен қатар егер цифрландыру деген желеумен бюджеттен қаржы жұмсалып, кейін ешкімге қажеті жоқ ресурстарға көрсетілген қызмет үшін біреулер миллиондап алатын болса, онда әңгіме басқа, – деді Президент.

Мемлекет басшысы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың барлық бағытын түбегейлі қайта қарауға шақырды, сондай-ақ уәкілетті органдардың алдына бірқатар міндет қойды. Оның пікірінше, кәсіпкерлер мен жұртшылықтың сыбайлас жемқорлық деректері бойынша берген өтініштері негізінде жүйелі жұмыс жүргізу қажет.

– Кеден, құрылыс, білім беру және денсаулық сақтау салаларындағы жемқорлықпен күресуге баса мән беру керек. Жауапты министрліктер осы бағыттар бойынша жемқорлықты жүйелі негізде жою жөнінде жоспар әзірлеуі қажет. Бұл жоспарды бірінші тоқсанның қорытындысы бойынша мұқият пысықтап, ұсынуды тапсырамын. Барлық іс-шараны Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігімен келісу

қажет. Құзырлы органдардағы бірінші басшылардың жұмысын жемқорлықпен күрес көрсеткіші арқылы да бағалайтын боламын, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Президент мемлекет белгілейтін бағаларды реттеу кезіндегі жемқорлықты түбегейлі жою мәселесіне ерекше назар аударды. – Тиісті уәкілетті органдар бағаны белгілеген кезде оның қаншалықты негізді екенін мұқият қарауы керек. Мұның астарында экономикалық себептен бөлек, біреудің жымысқы әрекеті жатқан жоқ па деген сауал туындайды. Мысалы, отандық өнім өндірушілер теміржол саласын жемқорлық жайлағанын айтып, үнемі шағымданады. Кәсіпкерлер нақты бір нысанға апаратын теміржолды пайдаланғаны үшін төлейтін ақының көлеміне байланысты наразылық білдіреді. Осыған орай, бір уақытта бірнеше өңірден – Қостанай, Шығыс Қазақстан, Түркістан, Ақмола және Павлодар облыстарынан арыз түскен. Монополист компаниялар бағаны өз бетімен еселеп өсірген. Бұл халық тұтынатын тауарлардың бағасына бірден әсер етеді, – деді Мемлекет басшысы.

Қасым-Жомарт Тоқаев мемлекеттік сатып алулар мен квазимемлекеттік сектордағы сатып алулардың тұтас жүйесін қайта қарауды тапсырды. Президент мемлекеттік сатып алуларға беделі бар, тиісті техникасы бар, білікті жұмысшылары бар, салықты уақтылы төлейтін өндірушілер қатысуы керек деп есептейді.

– Қазір сыбайлас жемқор-

лықты нақты жоюдың орнына, процесті бюрократияландыру жүріп жатқанын көріп отырымыз. Тапсырысты орындаушыны таңдауға бірнеше ай кетеді, бірақ бәрібір сапа мен адалдық жетіспейді. Қолданыста бар нормативтік сүзгілерге қарамастан, қандай тендер болсын, оны кім жеңетіні көбіне белгілі болып тұрады. Мәселен, екі жылда «Қазавтожол» техникалық қадағалау қызметі 99 сатып алу конкурсын өткізген. Олардың тең жартысын үлестікке қатысы бар айқын төрт компания жеңіп алған. Ал елімізде аккредитациядан өткен екі мыңнан астам ұйым мен сертификатталған алты мыңнан астам сарапшы бар. Сондықтан халықаралық деңгейдегі компаниялардың мемлекеттік сатып алуларға сирек қатысатынына таңғалуға болмайды, – деді Президент.

Үкіметке сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл және қаржы мониторингін органдарымен бірлесіп, мемлекет пен квазимемлекеттік сектордың сатып алуларын реттеу тәсілдерін, соның ішінде осы саладағы мемлекеттік бақылау жүйесін түбегейлі өзгерту тапсырылды. Сонымен қатар Мемлекет басшысы мемлекеттік-жекеменшік әріптестік саласындағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы бақылауды күшейту қажет деп есептейді. Үкімет мемлекеттік-жекеменшік әріптестік туралы заңды түбегейлі жаңарту мәселесін қарастыруға тиіс.

Президент салық және кеден саласындағы сыбайлас

жемқорлықты жою мәселелеріне арнайы тоқталды. – Қытаймен өзара сауда-саттық туралы екі елдің статистикалық мәліметтері екі түрлі. Олардың арасында миллиардтаған доллар айырмашылық бар. Былтыр бұл көрсеткіш 5,7 миллиард долларға жетті. Мұндай үлкен айырмашылық қалай пайда болғанын ешкім түсіндіріп бере алмайды. Ашығын айтқанда, бұл – контрабанда. Келеңсіздіктің бар екенін кәсіпкерлер де растап отыр. Сауалнамаға қарасақ, шетелмен сауда жасайтын адамдардың 90 пайызы жемқорлықпен бетпе-бет келген. Оның ішінде 45 пайызы кеденшілерге пара беруге мәжбүр болған. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Шығыс Қазақстан облысындағы үш көліктік бақылау бекетін жемқорлық әбден жайлағанын анықтады. Елімізде мұндай 49 бекет бар. Кеден және көліктік бақылау саласындағы парақорлық транзиттік әлеуетімізді толық пайдалануға мүмкіндік бермей отыр, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Президент халық арасында ақпараттық түсіндіру жұмыстарын жүргізуді күшейтуге шақырды. Бүкіл қоғамды жемқорлықпен күресуге жұмылдыру қажет. «Жемқорлық – індет, онымен күресу – міндет» қағидатын баршаның санасына сіңіру бүкіл мемлекеттік органдардың ортақ жұмысы болуға тиіс. Қасым-Жомарт Тоқаевтың айтуынша, мемлекеттік аппаратта жобалық басқару қағидаттарын енгізуді жалғастыру маңызды. Барлық мемлекеттік орган жұмыстың жаңа форматына белсенді кірісіп, оларды іс жүзінде қолдануы керек.

– Жалпы әкімшілік тәсілдерден бас тартып, басқарудың заманауи технологияларына жан-жақты бет бұру қажет. Мемлекеттік қызмет жөніндегі уәкілетті орган мемлекеттік қызметтің іс жүзінде сервистік және тұтынушыға қолайлы болуы үшін мемлекеттік қызмет жүйесін қайта құруы керек, – деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев жоғары лауазымды тұлғаларды тағайындаған кезде Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің қорытынды анықтамасын міндетті түрде талап ету қажеттігін айтты.

Жиын барысында Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің төрағасы Марат Ахметжанов, Кәсіпкерлердің құқықтарын қорғау жөніндегі уәкіл Рустам Жүрсінов, Ауыл шаруашылығы министрі Ербол Қарашүкеев, Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрі Бағдат Мусин сөз сөйледі.



Марат БӘШІМОВ, Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің мүшесі, Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі агенттік қоғамдық кеңесінің мүшесі:

МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАРДЫҢ АШЫҚТЫҒЫ МАҢЫЗДЫ

– Жемқорлыққа тұсау саламыз десек, қоғамдық бақылауды кеңейту және мемлекеттік органдардың ашықтығын қамтамасыз етуіміз қажет. Кадр мәселесінде адамның моральдық тұрғыдан таза болуы керек екеніне баса мән берілгенін қалаймын. Оның сыбайлас жемқорлыққа қандай да бір қатысы бар деген сыбыс мүлде болмауы қажет. Кейде қарайсың, оқисың: әкімдер әлдебір мемлекеттік сатып алуларды қайталайды, бір қызметтен екінші қызметке ауысады. Мұны жұртшылық ауыр қабылдайды. Барлық мемлекеттік орган және жұртшылық әрдайым бірге күш жұмылдыра отырып, сыбайлас жемқорлықпен күресуге және өскелең ұрпақтың тәрбиесіне атсалысуға тиіс.



Айдос САРЫМ, Мәжіліс депутаты:

АЛАЛАП КҮРЕСУ МҮМКІН ЕМЕС

– Біз әр екі-үш жыл сайын тексеру жүргіземіз. Әр тексеру сайын жемқорларды қамап жатамыз. Жемқорларды соттап тауысамыз дегенше сыбайлас жемқорлық құрамдас бөлігін алып тастау керек. Бұл үшін осы саладағы сарапшылармен, субсидия алушылармен көбірек сөйлесу қажет. Бұл субсидия ғана емес, бүкіл мемлекеттік сатып алу ісіне қатысты. Бізде бюджеттің екі проблемасы бар. Бөлінген қаржыны игермеу деген ауру бар немесе бағаны жасанды түрде көтеруді айтуға болады. Бұл мәселеде бюджеттік жоспарлаумен айналысатындардың жауапкер-

шілігіне де байланысты.

Сыбайлас жемқорлықты түп-тамырымен құртқан бірде-бір ел жоқ екені түсінікті. Бірақ оны барынша азайту біздің қолымызда деп ойлаймын. Ең бастысы – бұл күреске жұрттың қалай атсалысатынында. Сыбайлас жемқорлық өзімізбен бетпе-бет келсе, көз жұмуға дайынбыз. Көбіміз кезекті жылжыту сияқты ұсақ-түйек саналатын мәселелерде пара беруден тартынбаймыз. Ал дәл сондай өзгелердің пара беруі немесе алуы бізге зардап тигізсе, басқаша сайрап шыға келеміз. Жемқорлықпен алалап күресу мүмкін емес.



ТАҒАЙЫНДАУ

Nur Otan партиясының төрағасы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың қаулысымен партияның Атқарушы хатшысы болып Оралов Асхат Раздықұлы тағайындалды. Ол 2021 жылдың шілдесінен бастап бүгінге дейін Нұр-Сұлтан қаласы әкімінің орынбасары болып қызмет атқарды.



«ЛУКОЙЛ» – СТРАТЕГИЯЛЫҚ СЕРІКТЕС

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «ЛУКОЙЛ» мұнай компаниясының президенті Вагит Алекперовті қабылдады. Президентке мұнай компаниясының Қазақстандағы атқарып жатқан жұмыстарының қорытындылары және көмірсутегі секторындағы бірқатар бірлескен жобаларға қатысты жоспардың жүзеге асырылу барысы туралы есеп берілді.



Вагит Алекперов Қазақстан Президентіне «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы мен «Лукойл» жария акционерлік қоғамы арасындағы Каспий теңізінің қазақстандық бөлігін игеру жөніндегі жобалар бойынша ынтымақтастықтың қарқынды дамып

келе жатқанын айтты. «Жеңіс» және «әл-Фараби» жобалары аясындағы жер қойнауын пайдалануға қатысты келісімшарттар жасалып, жұмыстар басталды. Сондай-ақ «Лукойл» мұнай компаниясы – «Қаламқас-теңіз» бен «Хазар» теңіз кен орындарын игеру

жөніндегі стратегиялық серіктес. Мемлекет басшысы қосалқы мердігерлік жұмыстарды жүзеге асыруға қазақстандық компаниялар мен жергілікті еңбек ресурстарын барынша тарту маңызды екенін атап өтті.

ҚҰРЫЛЫСШЫЛАРҒА ҚАТАҢ ЕСКЕРТІЛДІ



Елорда әкімдігінде құрылыс компанияларының өкілдерімен нысандарды салып бітіру мәселелеріне арналған кеңес өтті. Басқосуға құрылыс-жөндеу жұмыстарын баяу жүргізіп жатқан, құрылысты аяқтау кестесінен қалып қойған, тапсырыс беруші мен мердігер арасындағы сот отырыстары жүріп жатқан және үй салуға қажетті қаражаты жоқ компаниялар өкілдері қатысты.

Мысалы, «ЭРА», «Роз Тал» ЖШС-нің және тағы басқалардың жекеменшік нысандары осы санатқа жатады. «Лея» тұрғын үй кешенінің құрылысы 2016 жылы басталған. «За рекой» компаниясының басшылығына жұмысты жандандырып, нысан құрылысын биыл аяқтау міндеттелді.

Елорда әкімі Алтай Көлгінов құрылысшыларға әкімдіктің рұқсатын алғанға дейін немесе «Қазақстан тұрғын үй компаниясы» АҚ-ның кепілдігін алғанға дейін үлескерлердің ақшасын жинайтын болса, «қара тізімге» енгізіліп, материалдар құқық қорғау органдарына берілетінін ескертті.

Сонымен қатар, құрылыс компаниялары үй салуға рұқсат беретін құжаттарды алғанға дейін құрылыс-жөндеу жұмыстарына кірсетін болса, лицензиясынан айрылуы мүмкін. Алаяқ құрылыс жүргізушілердің тізімі әкімдіктің ресми сайтында және бұқаралық ақпарат құралдарында тұрақты түрде жарияланады.

БАСПАНАЛЫ БОЛАМЫН ДЕСЕҢІЗ...

«Бәйтерек» холдингінің еншілес ұйымы «Отбасы банк» қазақстандықтардың тұрғын үйді жалдау ақысын субсидиялауға қатысты онлайн өтінімдерін қабылдау үшін платформаның функционалдығын пысықтауда. Жұмыс барысын автоматтандыру үшін банк 6 мемлекеттік органның 16 дерекқорымен интеграция жасауы қажет. Баспананы жалға алу ақысын субсидиялау бағдарламасы 2022 жылдың мамыр айынан бастап іске қосылады.



Көпбалалы отбасылар, I және II топтағы мүгедектер, жетім балалар, мүмкіндігі шектеулі балаларды тәрбиелеп отырған отбасылар жалдау ақысын субсидиялауға өтініш тапсыра алады. Алайда үміткерлер тұрғын үй алу кезегінде тұрулары қажет. Олардың әрбір отбасы мүшесіне шаққанда соңғы 6 айдағы жиынтық табысы ең төменгі күнкөріс деңгейінің

бір мөлшерінен аспауы тиіс, яғни 36 018 теңгеден аспағаны дұрыс. Мұндай отбасыларға көмек ретінде бюджеттен 50 миллиард теңге бөлінеді. Бұл қаражатқа мемлекет 70 мың қазақстандықтың баспананы жалға алу құнының жартысын субсидиялайды. – Бұл тізімдегілердің дені – 51 мыңға жуығы көпбалалы отбасылар.

Елордада коронавирус инфекциясы бойынша аурулардың тіркелу көрсеткіші әлі де жоғары деңгейде. Бір тәулік ішінде 822 адамнан вирус анықталса, жылдың басынан бастап 79 494 адам ауырды. Бұл – жалпы елімізде барлық тіркелген жағдайлардың 45%-ы.

ЕКПЕ, ТАҒЫ ДА ЕКПЕ...

Мемлекет басшысының тапсырмаларына сәйкес Нұр-Сұлтан қаласының бас санитарлық дәрігерінің 2022 жылғы 1 ақпандағы №3 қаулысы қабылданды. Сол бойынша қала қай аймақта орналасқанына қарамастан, келушілер мен барлық қызметкерлерде «жасыл» мәртебе болған жағдайда «Ashyq» жобасына қатысушы мынадай нысандарға шектеусіз қызмет етуге рұқсат етіледі: сауда-саттық және ойын-сауық орталықтары, сауда үйлері мен сауда желілері, бассейндер, марафондар, көрмелер, караоке, діни нысандар. Бұл еске алу, салтанатты іс-шаралар, конференциялар, форумдар өткізуге қатысты.

«Ал «көк» және «жасыл» мәртебе иелеріне кіру рұқсат етілген театрлар, кинотеатрлар, мұхитаралдар, бильярд, компьютерлік клубтар,

лотерея клубтары, букмекерлік кеңселер, ЖОО, колледждер, орта білім беру ұйымдары, қоғамдық тамақтану нысандары шектеулермен жұмыс істейді. Елорданың «қызыл» аймақта орналасқандығын ескере отырып, балаларды сауықтыру орталықтары, театрлар, мұхитаралдар, бильярд бөлмелері, боулингтер, цирктер, мейрамханалар, кафелер, кинотеатрлар 60%-ға дейін сыйымдылықпен жұмыс істеуге құқылы» дейді елорданың бас санитар дәрігері Сархат Бейсенова. Қаңтар айында «Ashyq» жобасына қатысушы объектілерде үй карантинін бұзған 3910 келуші анықталды. Пандемиямен күресте жалғыз, әрі тиімді тәсіл-вакцинация мен ревакцинациядан өткендердің қатарына қосылу және оны басқаларға үлгі ретінде көрсету дейді мамандар.

ҚОРҒА 112,2 МЛРД ТЕҢГЕ АУДАРЫЛДЫ

Биылғы 16 қаңтар мен 1 ақпаны аралығында «Қазақстан халқына» қоры есепшоттарына барлығы 112,2 млрд теңге аударылды.



Бұған дейін қор жылына кемінде 100 миллиард теңге көлемінде қаражат жинайды деп болжанған болатын. Болжамдық есептеулер шетелдік және халықаралық компаниялардан қаражат алуды көздемеген. Қор басшылығы алынған барлық

қаражаттың толық ашықтығы мен есептілігі қамтамасыз етілетінін мәлімдейді. Ақша Қазақстан халқының игілігіне, денсаулық сақтау, әлеуметтік сала, білім, мәдениет және спорт проблемаларын шешуге бағытталады.

БАЗАРДА БАҒА ТҰРАҚТЫ

10-20 теңгелік өзгерісті есепке алмағанда, елорда базарында қазір баға, негізінен, тұрақты. Азық-түлік қоры да жеткілікті деңгейде.

02.02.2022		ELORDA.INFO			
ӘЛЕУМЕТТІК МАҢЫЗЫ БАР ТАУАРЛАР ТІЗБЕСІ		«Астаналық» базар	«Әлем» базары	«Шапағат» базары	Көк базар (Шанхай)
	Бірінші сортты бидай ұны	320	250	260	275
	Бірінші сортты ұннан пісірілген нан	120	117	120	120
	Макарон өнімдері	350	199	275	280
	Қарақұмық жармасы	590	499	520	530
	Тазартылған күріш	350	255	350	350
	Картоп	190	245	170	190
	Сәбіз	180	103	170	180
	Пияз	150	133	110	110
	Қырыққабат	330	399	320	330
	Қант	350	319	340	360
	Күнбағыс майы	780	795	770	790
	Сыыр еті	2400	2500	2350	2300
	Тауық еті	1200	1100	1200	1100
	Пастерленген сүт	380	335	270	330
	Айран	310	283	280	290
	Сары май	170	175	170	200
	Тауық жұмыртқасы	48	50	46	40
	Ас тұзы	70	69	70	70
	Сүзбе	900	900	850	850

ЕЛОРДА ТОЛЫҚ ЦИФРЛАНЫП БОЛДЫ МА?

Аманғали ҚАЛЖАНОВ

(Соңы. Басы 1-бетте)

ШАҒАР ӨСКЕН САЙЫН «СЕРГЕК» ТЕ КӨБЕЙЕДІ

Бұл туралы Нұр-Сұлтан қаласы мәслихатында есеп берген қалалық Цифрландыру және мемлекеттік қызмет басқармасының басшысы Ботагөз Қасабек баяндап, аталмыш бағыттағы жұмыстармен таныстырды. Оның айтуынша, тиісті жұмыстар биыл да жалғасып жатыр.

– Өткен жылы айтқан ұсыныстарымыз ескеріліп, «Мемлекеттік-жекеменшік әріптестік туралы» заңға түзетулер енгізілді. Осыдан кейін «Сергек» жобасын кеңейтуге мүмкіндігіміз туды. Ауаларда 7 мың 500 камера орнатуды қолға алдық. Бұл жұмыс қаржыны қажет етпейді. Бұған қоса, Полиция департаментімен бірге 210 камера орнатамыз. Оның 180-і – жолдардың бойында, ал 30-ы жол қиылыстарында орнатылады. Бүгіндері қала өсіп жатыр. Жаңа жолдар мен қиылыстар да көбейуде. Сондықтан осындай қажеттілік туындады. Мұны өткен жылы байқадық. Жаңа жолдар мен қаладан шыға берістерде камералар болмағандықтан, көлік жүргізушілері бір-бірімен жарысып, жол апаттарын тудырды. Қазіргі таңда Байқоңыр және Алматы аудандарында камераларды орнататын жерлерді белгіледік. Ал Сарыарқа ауданы бойынша техникалық тексеру жүргізіліп жатыр. Мұны аяқтаған соң, осындай жұмысты Есіл ауданында да жүргіземіз, – деді Б.Қасабек.

БЕЙНЕБАҚЫЛАУ ЖҮЙЕСІ БӘРІНЕ КЕРЕК

Қалалық мәслихат хатшысы Ерлан Каналимов бейнебақылау камералары орнатылатын көшелерді нақты көрсету керектігіне назар аударды. Әсіресе, тұрғын алаптарға көңіл бөлу қажеттігін айтты. Оны қостаған әріптестері 11 мың адам тұратын «Интернациональный» тұрғын алабында бірде-бір камера жоқтығын жеткізді.

Цифрландыру және мемлекеттік қызмет басқармасының басшысы тиісті сұраныстар аудандардың әкімдіктерінен түсетіндігін айта келе, камераларды орнату жұмысы Полиция департаментінің қатысуымен жүргізілетінін хабарлады.

– Қаладағы 16 тұрғын алап бойынша камералар орнатылатын жерлерді нақты картада көрсетіңіздер. Неше көшеде камера бар, қай көшелерде қа-

мера жоқ, оларды орнату үшін қанша қаражат керек, басқарманың жоспарында қаншасы бар соның бәрін көрсету қажет. Біз төрт тұрғын алаптың тұрғындарымен кездестік, бәрі камераның жоқтығына шағымданды. Қаржы бөлініп жатыр ғой. Халық көп шоғырланатын аялдамалардың, әлеуметтік нысандардың қасына, балалар, қарттар көп жүретін жерлерде қауіпсіздікті сақтау үшін камераларды орнату керек. Мен камералар орнатылмаған тұрғын алаптарды нақты білемін. Бұл – «Интернациональный», «Ильинка», «Көктал-1», «Көктал-2» тұрғын алаптары. Тұрғын алаптарда қаланың әр бесінші тұрғыны, 280 мың халық тұрады, – деді Е.Каналимов.

Ботагөз Қасабектің айтуынша, қаржы мәселесі туындап жатқан жоқ. Қаржыландыру келесі жылы керек болады. Алматы ауданы әкімінің орынбасары Мұхамедияр Қожекеновтің сөзінше, «Интернациональный-да» берілген мекенжайларда камераларды орнатуға мүмкіндік болмады. Жалпы жоспарларға өзгерістер енгізіліп жатады. Алда қосымша техникалық тексеру жүргізіледі.

Ерлан Каналимовтың пікірінше, тиісті мекенжайларға арнайы барып, тексерудің қажеті жоқ. Бұл жұмысты iKomek 109 қызметіне бір жыл көлемінде келіп түскен өтініштерді саралап, шешуге болады. Сосын Полиция департаментінің қызмыстық оқиғалар бойынша мәліметтеріне сүйенген жөн. Мәслихат хатшысы Полиция департаментінің жолдағы тәртіпті қадағалау жұмысына



көңілі толмайтынын да айтты. Оның айтуынша, қаланың алтышыға беріс жолында «Сергек» камералары жұмыс істемейді. Онда жылдамдық режимі сақталмайды. Соның айқын дәлелі – жылдамдықты асырған көлік жүргізушілеріне айыппұл келіп жатқан жоқ. Бұл мәселеге Полиция департаментінің өкілі жауап беруге тырысты. Бірақ мәслихат хатшысы оның жауабына қанағаттанбады.

ЖЕКЕМЕНШІК БАЛАБАҚШАЛАРДЫҢ ЖАРТЫСЫНДА КАМЕРА ЖОҚ

Қалалық мәслихат депутаты Ләззат Разбекова-Төлеуханова маңызды мәселені көтерді. Оның айтуынша, мемлекеттік балабақшалар мен мектептер 100 пайыз бейнебақылау камералармен қамтылған. Алайда

мемлекеттік тапсырыс алып отырған жекеменшік балабақшалардың жартысынан көбінде камералар жоқ. Бар болғанның өзінде дұрыс жұмыс істемейді. Әсіресе, мұндай жағдай қаланың шеткі аймақтарында орналасқан жекеменшік балабақшаларда кездесіп отыр.

– Бұл мәселені білеміз. Өткен жылдың желтоқсан айында жекеменшік балабақшаларға тиісті хатты жібердік. Ішкі істер министрлігінің осындай талабы да бар. Министрліктің құжатында камераларды орнатып, жедел басқару орталығына қосу керектігі жазылған. Осы ақпан айында мұны тексереміз, – деп жауап берді бұл мәселеге қалалық Білім басқармасы басшысының орынбасары Нариман Еламанов.

Мәслихат депутаты Айтжан Әбдіров қаланы цифрландыру бағытында қандай жұмыстар

жасалып жатқанын сұрады.

– Цифрландыру тек қана бейнебақылау камералары емес қой, бұл – жаңа технологиялар, – деді ол.

Осы орайда Ерлан Каналимов цифрландыруды интернетсіз жүргізу мүмкін еместігін, алайда оқушылар қашықтан оқуға көшкеніне үшінші жылға айналып бара жатқанына қарамастан кейбір тұрғын алаптар мен жаңа құрылыс аймақтарында интернеттің әлі күнге дейін қосылмағанын айтты.

– Бұдан кейін байланыстың сапасы туралы әңгіме қозғау керек пе? – деді мәслихат хатшысы.

ТҰРҒЫН АЛАПТАРҒА ИНТЕРНЕТ ҚАШАН КЕЛЕДІ?

Мәслихат депутаты Бақдәулет Жанділдаевтің мәліметінше, қаладағы 33 колледждің 9-ы ғана жедел басқару орталығына қосылған. Ал 16 университеттің бірде-біреуі бұл орталыққа қосылмады.

– Былтыр Ресейде орын алған қайғылы оқиға жедел басқару орталығына колледждер мен университеттерді де қосу керектігін көрсетті. 2022 жылы антенна-діңбекті қондырғылар тек қана қаланың орталығында орнатылады екен. «Ақбұлақ» шағын ауданында интернет те, телебайланыс та онсыз да жақсы жұмыс істейді ғой. Панфилов көшесінде – Президенттік саябақ аумағында, «Әулиеата» тұрғын үй кешенінде де солай. «Оңтүстік-шығыс» шағын ауданына тиісті қондырғыны орнату керектігімен келісемін. Бірақ «Железнодорожный» интернет байланыс дұрыс емес. Ол да, «Учхоз», «Мичурин», «Күйгенжар» елді мекендері де неге жоспарға енгізілмеген? «Қазақтелеком» да осы елді мекендерге келмейді екен, – деді Б.Жанділдаев.

Цифрландыру және мемлекеттік қызмет басқармасының

басшысы Ботагөз Қасабек қаланы цифрландыру жоспары бар екенін айта келе, жақында қала әкімінің орынбасары Ерлан Бекмырзаев бұл бағытта жаңа бағдарламаны әзірлеуге тапсырма бергенін, бұл бағдарламаны бір айдан кейін мәслихат депутаттарына таныстыратындарын жеткізді.

– Дұрыс мәселелерді көтеріп отырсыздар. Біз қазір екі бағытты дамытып жатырмыз. Бұл – антенна-діңбекті қондырғылар мен FWA технологиялары бойынша жаңа базалық стансаларды орнату. Бұлар интернет жоқ жерге орнатылады. Биылғы мамыр айының аяғына дейін 16 антенна-діңбекті қондырғыны орнатып, іске қосамыз. Бұл қондырғылар ұялы байланыс пен «3G» және «4G» интернет байланысын қамтамасыз етеді. Оның төртеуі – Алматы ауданында, бесеуі – Байқоңыр ауданында, үшеуі – Есіл ауданында және төртеуі Сарыарқа ауданында орнатылады. Ал FWA бойынша 26 базалық станса орнатамыз. Олар «Оңтүстік-шығыс» шағын ауданында, «Үркер» және «Көктал-1» тұрғын алаптарына салынады. Өткен жылы стансаның бірнешеуін «Үркер» тұрғын алабына қосып, сынақтан өткіздік. Биылғы наурыз айының аяғына шейін қалған стансаларды нақты шеткі аймақтарға орнатамыз, – деді Б.Қасабек.

Мәслихаттың өткен отырыстарының бірінде депутат Нұрдәулет Оразханов жаңадан пайдалануға берілген «Отау» тұрғын үй кешенінің тұрғындарының мәселесін көтерді. Осы отырыста олар интернетке де мұқтаж екендіктерін айтып, оны қосу мүмкіндігін сұрады.

– Интернет жоқ болғандықтан, тұрғындарға онлайн жұмыс істеу қиындық тудырып отыр. Сосын осы мекенжай картада да көрсетілмеген. Сол себептен үйлерін іздегендер таба алмай, адасады. «Сергек» камерасын да орнату керек, – деді депутат.

Цифрландыру және мемлекеттік қызмет басқармасының басшысы Ботагөз Қасабектің айтуынша, «Отаудың» көшесі пайдалануға беріліп, тиісті баланс өткенде ғана картаға шығады. Ал интернет қосу мәселесін әлі қарастыру керек. Ол қандай оператордың келетініне байланысты. Себебі қазір елордада екі-үш оператор қызмет көрсетеді. Олардың интернет желісін тарту жолдары да әртүрлі. Мәселен, кейбіреулер әуе арқылы жіберсе, кейбіреулер оптикалық әдісті қолданады. Ал осы үйге «Сергекті» қосу үдерісі көктемде басталуы керек.

«ҰЛЫТАУ» АЛЛЕЯСЫ АЖАРЛАНАДЫ

Есіл ауданының аумағында орналасқан «Ұлытау» аллеясын елорданың 20 жылдығына Қарағанды облысы тарту еткен болатын. Ашық аспан астындағы музей іспеттес осынау әдемі демалыс орнында руханияттың жүрегіне айналған Ұлытау өңірінің барлық құндылықтары әспеттелген. Дегенмен, бұл жерде әлі де адамдардың игілігі үшін атқарылар шаруа аз емес. Жақында Нұр-Сұлтан қаласындағы Урбанистика орталығының мамандарымен өткен қоғамдық талқылау барысында осы мәселе кеңінен сөз болды.

Гүлбаршын ӨКЕШҚЫЗЫ

«Халықтың бюджетке қатысуы» жобасы аясында тұрғындармен кері байланыс бас қалада белсенді жүргізіліп жатыр. Бұл жолы Есіл ауданының тұрғындары «Ұлытау» аллеясын абаттандыру бойынша өз ұсыныстарын білдіріп, демалыс орнының қазіргі заманға сай нағыз мәдениет орталығына айналғанын қалайтындықтарын жеткізді.

Изатима Баянқызы өткен жылы осы ауданнан баспана сатып алған. Жаз бойы сол пәтеріне жөндеу жұмыстарын жүргізу

кезінде аллеяның жанынан жиі өтуіне тура келген.

– Сонда байқағаным: «Ұлытау» аллеясы, сөз жоқ, қаладағы өте әдемі орындардың бірі болып табылады. Дегенмен, бұл жерді астананың бұдан да әдемі, тіпті туристер көбірек келетін мәдениет орнына айналдыруға болады деп ойлаймын. Ол үшін, әрине, алдымен аллеяның маңы абаттандырылса деген ұсынысым бар. Аптап ыстықта салтанатты аркадан Ботаникалық саябаққа жеткенше жан терім шығатын. Бұл жердегі ағаштар аласа болғандықтан, жазда көлеңке түспейді. Сондықтан, алдымен осы аумаққа

көлеңке беріп тұратын ағаш-талдар көптеп отырғызылса, жөн болар еді. Аумақ абаттандырылып, жарық тартылса, енді осы жерге келген адам аллеядан жай өтіп кетпей, рухани азық алуы керек қой. Таласым жоқ, аллеяда «Алтын шоқы» жотасы алынған тастың көшірмесі қойылған. Онда Әмір Темірдің жазылған қолтаңбасы сақталған. Теректі Әулие мен Байқоңырдың петроглифтері де бар. Тастардағы бейнелер тарихтың қойнауынан сыр шертеді. Мұның бәрі, әрине керек, керемет, бірақ осы жерлерге тартымдылық пен толықтырулар жетіспей жатқан секілді» деді қала тұрғыны.



Келесі қатысушы аллеяның маңынан жай адамдар ғана емес, мүмкіндігі шектеулі жандардың да жүріп-тұруына қолайлы жағдай жасауды, яғни кедергісіз орта қалыптастыруды ұсына, үшінші тұрғын адамдардың көптеп келуі үшін аллея орталығына Қозы Көрпеш-Баян сұлу және Қыз Жібек пен Төлегеннің қазақ нақыштағы оюлармен темірден

иіліп өрілген, қозғалатын әрі жарық түсіріп тұратын мүсіні қойылса, олардың қолдары бірібірімен түйіскенде ортасындағы шам жанып, айналасындағыларға жылу мен махаббат сыйлайтындай әсер қалдыратын заманауи үлгідегі ашық силуэттерді көргісі келетінін жасырмады.

Алдағы уақытта елімізге келетін туристер қатарын арттыра

түсу мақсатында бұл жерде Арбат секілді Жәрменкелер алаңы жұмыс істеп, жартылай киіз үй іспеттес алаңға ұлттық коланер бұйымдары қойылса, жеке кәсіпкерлік дамыса, ұлттық стильдегі көздің жауын алатын гирляндар көбейіп, кешкілік жастардың уақытын тиімді өткізуіне барынша мүмкіндіктер ойластырылса, әрине, керемет болар еді деген пікірлер де қозғалды.

Иә, қарапайым халық аллеяға келген кезде ашық алаңда аласыз серуендеп қана қоймай, өздерін табиғатпен етене жақын сезінгілері келеді. Бұл – заңды да. Қазіргі қала тұрғындарының тілегі – осы.

Қалалық Урбанистика орталығының басшысы Ернар Базыкен өз кезегінде тұрғындар пікірі ескеріліп, тұжырымдаманы талқылағаннан кейін жобаны іске асыру қолға алынатынын айтты. Осылайша, жоба мақұлданса, қала күніне қарай «Ұлытау» аллеясы бүгінгісінен де ажарлана түспек.

ЖАРЫҚ НЕГЕ ЖИІ СӨНЕДІ?

25 қаңтар күні «Орталық Азияның энергожүйесінде ақау» байқалып, Қазақстан, Қырғызстан және Өзбекстан елдерінің бірқатар өңірлерінде электр сөніп қалды. Елімізде Алматы, Жамбыл, Түркістан облыстары мен Алматы, Шымкент, Талдықорған қалалары жарықсыз қалды. Өзбекстан энергетика министрлігі ақауды Қазақстанның электр желілеріндегі ірі апатпен байланыстырды. Ал Қазақстан жарықтың сөнуін Орталық Азияның екі еліндегі ақаудан көрді. Еліміздің электрэнергия желілеріне жауапты KEGOC компаниясының түсіндіруінше, Өзбекстан мен Қырғызстан энергия жүйесінде туындаған едәуір теңсіздіктің салдарынан «Солтүстік-Шығыс-Оңтүстік Қазақстанға» 500 кВт көлемінде шамадан тыс қуат келген. Соның салдарынан тоқ дұрыс бөлінбей, Қазақстанның оңтүстік өңірінде кейбір аудандар жарықсыз қалған. ҚР Энергетика министрлігі де Орталық Азияның біріккен энергия жүйесінен шамадан артық қуат келіп, еліміздегі электр желілерін істен шығарды деп мәлімдеді.



Қалиакбар
ҮСЕМХАНҰЛЫ

ЕСКІМЕН АЛЫСЫП ЕСІМІЗ ШЫҚТЫ

Қалай дегенмен де, бұл жағдай КСРО кезінде құрылған Орталық Азияның біріккен энергия жүйесінде үлкен мәселе барын көрсетті. Аталған ұйымның құрамында Қазақстан, Өзбекстан, Қырғызстан, Тәжікстан бар. Ұйым мүшелері арасында су-энергетика мәселелеріне байланысты дау-дамайлар да жиі туындап тұрады. Ұйымға мүше елдер қыруар қаржы бөленімен, Батыс Қазақстаннан оңтүстік Тәжікстанға дейінгі өңірде электр қуаты тапшы мәселесі күні бүгінге дейін шешілмей келеді. Сарапшылар мұның себебін Орталық Азияның энергетика инфрақұрылымының әбден тозғандығымен байланыстырады. Бұл сөздің де жаны бар. Өйткені бұл өңірдегі электр станцияларының барлығы дерлік Кеңес үкіметі тұсында салынған. Күні бүгінге дейін соны жамап-жасқаумен келеміз.

ХЕШРЕИТТИҢ ОРТАША АИЛЫҚ КӨРСЕТ- КІШІ БОЙЫНША, ЕЛІМІЗ ӘЛЕМ ЕЛДЕРІ АРАСЫНДА АЛДЫҒЫ БЕСТІККЕ КІРЕДІ. ҚАЗАҚСТАНДА КРИПТОВАЛЮТА ӨНДІ- РІСІМЕН АИНАЛЫСАТЫН 15 ФЕРМА БАР

ҚР Энергетика министрлігінің электр энергетикасын дамыту және интеграция басқармасының басшысы Болат Тұяқбаевтың айтуынша, қазіргі таңда Қазақстанда 204 электр станциясы бар. Олардың өндіретін электрінің жалпы қуаты 19 мың мегаватты құрайды. Алайда олардың көпшілігі 60-70 жылдары салынған. Көбісінің қазіргі таңда тозығы жеткен. Электр сымдары да ескі болғандықтан, қазақша айтқанда, «қашатын тоқ» та аз емес. Оның үстіне Қазақстанда электр энергиясының 70 пайыздан астамы көмірдің күшімен өндіріледі. Биылғы қолдан жасалған көмірдің тапшылығы да электр қуатының «құбылуына» әсер етіп тұрған болуы да мүмкін.

ТАПШЫЛЫҚТЫ ШЕШУДІҢ ЖОЛЫ ҚАНДАЙ?

Соңғы кезде елде энергия тапшылығы туралы жиі айтыла бастады. Өткен жылдың соңында Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев та Алматы қаласында қаржы секторының өкілдерімен кездескен кезде атом энергетикасын дамытудың өзектілігіне тоқталды. «Біз бұл мәселеге қатысты нақты шешімге келеміз деп ойлаймын. Болашақты ойласақ, біз атом станциясының құрылысына қатысты нақты шешім қабылдауымыз керек» деп атап өткен Президент Қазақстанда электр энергиясының тапшылығының алғашқы белгілері қазірдің өзінде байқала бастағанын жеткізді.

Қазақстанда атом электр станциясын салу мәселесін Президент бірінші рет ауызға алынып отырған жоқ. Бұл – бұдан бұрын да айтылып, бірнеше рет талқыға түскен тақырып. Тіпті Ресей президенті Владимир Путин да «Қазақстан АЭС салуды ұйғарса, Ресей көмектесуге даяр. Қазақстандық мамандарды да осы салаға баулуға әзір» деп мәлімдеме жасаған. Әрине, энергияға болған сұраныс тұрғысынан алғанда, даму

Цифрлы майнинг өте көп электр энергиясын қажет еді. Мамандар криптовалюта өндірісіне сарп болатын энергия Аргентинаның тұтынатын электр энергиясынан асып түсетінін есептеп шыққан. Бұл оңай көрсеткіш емес

циясын сала алмайды. Мұндай ірі құрылысты қарызданып салғанша, салмаған артық. Оның қауіпсіздік жағы тағы бар» деп санайтын екінші топ Қазақстанда АЭС салуға мүлде қарсылық танытып отыр. Ал үшінші топ болса, «АЭС салсын, бірақ Ресей салмасын, оны Корея немесе Жапонияға салдырған жөн» деген пікірде.

Еуропадағы энергетикалық дағдарыс пен климаттың күрт жылынуы жөніндегі көңіл көншітпейтін болжамдар бейбіт атомға деген сұраныстың күрт артуына әкелді. Бүгінгі таңда жасыл шардағы таза энергияның үштен бір бөлігін атом өнеркәсібі шығарады. Қазір әлемде 31 елде 440 атом электр станциясы бар. Мұның ең көбі АҚШ-та болса (99), одан кейінгі орындарда Франция, Жапония, Қытай, Ресей елдері тұр. Атом қуаты Халықаралық агенттігінің мәліметі бойынша, тағы 51 реактор салынып жатыр. Бірақ әлем елдерінің бәрі электр мәселесін тек атом электр станциясына ғана сүйеніп шешіп отырған жоқ. Дәстүрлі жолмен электр өндіруді біртіндеп азайтқанымен, су, жел, күн энергиясынан пайдаланып электр өндіруге көп күш салуда. Керек десеңіз, атом электр станциясынан бас тартып жатқан елдер де бар. Мәселен, Германия атом энергетикадан толығымен бас тарта бастады. Атап айтқанда, 2021 жылы 31 желтоқсанда Германия елдің соңғы 6 атом электр станциясының үшеуін жауып тастады, ал қалған 3 атом электр станциясы 2022 жылдың соңына дейін жабылады. Бұл – Германияның жаңартылатын энергия көздері-

не назар аударуға және ядролық энергетикадан кезек-кезеңімен бас тартуға ықпал етуге бағытталған тағы бір қадамы. Германия өзінің алғашқы атом электр станциясын 1969 жылы іске қосқан. 2011 жылғы Жапонияның Фукусимасындағы атом электр станциясындағы апаттан үлкен сабақ алған Меркель Үкіметі 2022 жылдың аяғынан кешіктірмей ядролық энергияны пайдаланудан бас тарту туралы шешім қабылдады. Германиядағы электр энергиясының төрттен бір бөлігі атом энергетикасы арқылы өндіріледі. Бірақ соған қарамастан немістер қауіпсіздікті ескере отырып, АЭС-тен бас тартып отыр. Демек, Қазақстан да бүкіл назарды атом электр станциясын салуға ғана аудармай, баламалы энергия көздерін дамытуға да мән бергені дұрыс. Біздің елде жел, күн, энергиясынан пайдалануға мүмкіндік мол. Бұл энергия көздерінің құрылысын салуға көп қаржы жұмсалғанымен, пайдалануға берілсе, өз құнын өтеп, жарық жүйеміздің жақсаруына септігін тигізеді.

ЕЛІМІЗДЕ ЭЛЕКТР ЖЕТПЕЙ ЖАТЫР

Қазіргі таңда Қазақстандағы электр энергия тапшылығына елімізде цифрлы майнинг, яғни криптовалюта өндірісінің өркендеуі де себеп болып отырғанын айта кеткен жөн. Тіпті осы реткі Орталық Азиядағы жарықтың сөнуіне криптовалюта майнингінің электр энергиясын шектен тыс сарп қылуы мұрындық болған болуы да мүмкін. Өйткені цифрлы майнинг өте көп электр энергиясын қажет еді. Мамандар криптовалюта өндірісіне сарп болатын энергия Аргентинаның тұтынатын электр энергиясынан асып түсетінін есептеп шыққан. Бұл оңай көрсеткіш емес. Қарапайым тілмен айтқанда, виртуалды әлемдегі қазба байлықтарды «қазумен» айналысатын цифрлы майнинг – қазір бүкіл әлемге танымал сала. Мұндағы майнинг (ағ. mining) сөзі ағылшын тілінен де тау-кен саласында қазба байлықты өндіру мағынасын береді. Кембридж университетінің Bitcoin Electricity Consumption Index көрсеткішінде майнинг немесе блокчейн желілеріне арналған есептеу техникасының қуатын өлшеу бірлігі – хешрейттің орташа айлық көрсеткіші бойынша, еліміз әлем елдері арасында алдыңғы бестікке кіреді.

Қазір Қазақстанда криптовалюта өндірісімен айналысатын 15 ферма бар. Олардың дені электр энергиясы мол Қарағанды, Шығыс Қазақстан облысы сынды өңірлерге орналасқан. Атап айтқанда, дүниежүзілік хешрейттің (криптовалютаны өндіретін қондырғының есептеу қуатының өлшемі) шамамен 6,17%-ы республика аумағында жұмыс істейтін цифрлы фермаларға тиесілі. Бұл көрсеткіш үнемі өсіп келеді. Оған Қытайдың бұл өндіріске шектеу қойғаны себеп болды. Атап айтқанда, Пекин биткойн мен басқа да криптовалюталарды өндіруге тыйым салған соң майнерлер Қазақстанға келген еді.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2020 жылы Жолдауында «Біз Қазақстанның «мәліметтерді» өңдеу және сақтау жөніндегі халықаралық хабқа айналуына жағдай жасайтын заңдар қабылдадық. Былтырдың өзінде цифрлы майнинг ісіне 80 млрд теңгеден астам инвестиция тартылды» деп атап көрсетті. Сонымен қатар, Мемлекет басшысы еліміздегі әлемдегі алпауыт цифрлы компанияларды тартып, 5 жыл ішінде осы салаға салынатын инвестиция көлемін 500 млрд теңгеге дейін жеткізу қажеттігін де атап өтті. Бұл деген сөз – елімізде цифрлы майнинг өндірісі барған сайын ұлғаяды деген сөз. Алайда ол тұрақты әрі аса зор электр қуатын қажет етеді. Президенттің АЭС салу мәселесін қайта-қайта көтеріп жүруінің де сыры осында.



КЕДЕЙЛІК ШЕГІН НЕГЕ КӨТЕРМЕЙМІЗ?

Қазақстанның басты әлеуметтік проблемасының бірегейі – халықтың басым бөлігінің кедейлігі. Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев Үкіметке халықтың табысын арттыру бағдарламасын әзірлеуді тапсырды. «Әрбір басқару деңгейінде кедейлікті азайтудың нақты көрсеткіштерін белгілеу керек» деді Президент.

Дүниежүзілік банк әлемдегі кедейліктің екі шегін қарастырған: табысы орташадан төмен елдер үшін күнне бір адамға – 3,2 АҚШ доллары, табысы орташадан жоғары елдер үшін – 5,5 АҚШ доллары. Ал Қазақстанда ең төменгі күнкөріс деңгейі 2,8 долларды құрайды, Ресейде – күнне 6 доллар. Ең төменгі күнкөріс деңгейі өте төмен болғанның өзінде, 2021 жылы табысы күнкөріс деңгейінен төмен адамдар саны ресми түрде 998 мың адам болды. Ал бейресми сарапшылар бұл көрсеткіштің 1,5 млн, одан да жоғары екендігін айтады. Өмір көрсеткендей, халықтың жаппай кедейлігі мемлекетке өте қымбатқа түседі! Ішкі жалпы өнімнің еселеп өсуіне қарамастан, Қазақстан ондаған жылдар бойы кедейлік шегін көтермей келеді. Бүгінде Қазақстан ең төменгі күнкөріс деңгейі әлемдегі ең төмен елдердің бірі және Нигерия, Ангола, Венесуэла, Габон сияқты елдердің деңгейінде тұр. Ал Еуропалық елдерде кедейлік орташа табыстың 60% деңгейінде белгіленеді. Сонымен бірге, пандемия басталғаннан бері тұрмысы төмен үй шаруашылықтарының қаржысына нұқсан келтіретін инфляцияның өсуіне байланысты әлеуметтік төлемдердің тиімділігі төмендеді. Мысалы, Қазақстанда халықтың ең аз қамтылған 40 пайызы өз бюджетінің 59 пайызын азық-түлік өнімдеріне жұмсайды. Кей кездері бұл көрсеткіш одан да жоғары. Елімізде азаматтардың төмен әлеуметтік жағдайының екі индикаторы бар – ең төменгі күнкөріс шегі және кедейлік шегі. Кедейлік шегі, ең төменгі күнкөріс шегінің, яғни 36 мың теңгенің 70 пайызын құрайды. Бұл – ертедегі Үкіметтердің халыққа ақшаны аз төлеу үшін істеп қойған «құлығы». Яғни, әлеуметтік көмек алғың келсе, «сіңір кедей» болуың керек! Осы тавталогияның нәтижесінде, 2020 жылы бағаның тұрақты өсуіне байланысты әлеуметтік көмекке сұраныс өсіп, зәру адамдардың саны артса да, атаулы әлеуметтік көмекпен қамтылған адамдардың саны азайған. Бұл фактор өз кезегінде зәру азаматтардың әлеуметтік жағдайын мүлдемге тұралатып жіберді! Nur-Otan партиясының фракциясы кедейліктен күресу үшін Үкімет мынадай шаралар қарастыруы қажет деп есептейді. 1. Елдегі жалпы ішкі өнім деңгейіне, халықаралық стандарттарға сәйкес Қазақстанда кедейлік шегін арттыру. Қоғам ішіндегі кедейлік туралы көзқарасқа сәйкес келетін, кедейліктің жаңа анықтамасын енгізу. 2. Ең төменгі күнкөріс шегі мен кедейлік шегін біріктіре отырып, ең төменгі күнкөріс шегін арттыру. 3. Екі ең төменгі жалақы мөлшерінде табыс алатын азаматтарды жеке табыс салығынан босату. 4. Ең төменгі жалақыны жыл сайын индексациялау мәселесін шешу. 5. Ең төменгі жалақы алатын азаматтардың жұмыссыздық бойынша сақтандыру сомасын арттыру арқылы сақтандыру жүйесін жетілдіру.

Ерлан САИРОВ,
Мәжіліс депутаты

Айзада
ЖАЙЫҚҚЫЗЫ

Мемлекет басшысының бұл мәлімдемесі қоғамда қызу талқыға түсті. Кейбіреулер «Болашақ» бағдарламасы арқылы мамандарды Ресейге жіберудің қажеті жоқ екенін айтса, қалған бөлігі бұл мәлімдеменің астарынан «ұлт қауіпсіздігін» іздеуде. Білім және ғылым министрі Асхат Аймағамбетовтің пікірінше, бұл пікірлер шындыққа жанаспайды.

– Қазіргі күні осы бағдарлама аясында біздің жастар әлемнің 27 еліндегі 207 университетте білім алып жатыр. Осы мемлекеттердегі университеттерге тағы да алдыңғы қатардағы техникалық мамандықты оқытатын Ресейдің 5 университеті қосылса, онда, әрине, мұнда ешқандай қауіп жоқ, керісінше, балаларға мүмкіндік көбейеді. Мысалы, сол британиялық университеттер немесе Американың, Францияның университеттері болсын, басқа да үздік университеттерді ешкім бөліп тастап жатқан жоқ. Президенттің айтып отырғаны бізге бүгінгі таңда техникалық мамандар, соның ішінде сапалы білім алып келетін кадрлар керек. Сондықтан осы тапсырма аясында үздік университеттердің қатарына көршілес мемлекеттің үздік техникалық университеттері қосылады. 207 университетке тағы да 5-10 университет қосылатын болса, ол, әрине, балаларға жаңа мүмкіндік ашады. Екіншіден, бұл баланы жетектеп апарып, сен оқығың келсе де, келмесе де осы университетте оқысың дегенді білдірмейді. Дәлел ретінде айтайын, алдыңғы жылы грант жеңіп алған 550 баланың тек 5-еуі Мәскеу мемлекеттік университетін таңдап алды. Біздегі ең басты мәселе – түлектерімізге ең үздік университеттерде оқуға мүмкіндік беру. Өйткені бізге техникалық мамандықтар керек. Бұл – ғылыми тұрғыда зерттелген, нарықтың сұранысына бағытталған таспырма.

Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті мен Аризона университеттері арасындағы ынтымақтастық жөніндегі меморандумға қол қойылды. Меморандум аясында қос дипломды білім алу, жоғары білікті оқытушыларды тарту, зерттеу әлеуетін арттыру және озық тәжірибе орталығын құру қарастырылды. Яғни бітіруші түлектер шетелдік университет үлгісіндегі диплом алып шығады. Бұл да ғылыммен айналысамын деген жастар үшін елде оқудың тиімді тәсілі болады деп ойлаймыз.

■ Ақерке АБЫЛАЙХАН

ҒЫЛЫМИ
ҰСТАНЫМЫ
ҰҚСАС

Мемлекет басшысының бұл ұсынысы орынды. Себебі техникалық мамандықтарды меңгеруде тілді жетік білу қажет. Сол тұрғыдан алғанда да, Ресейдің жоғары оқу орындары пайдалы болмақ.

– Техникалық мамандықтарды даярлауда Ресейдің жоғары оқу орындарына басымдық беру туралы ұсынысты қолдаймын. Себебі өзім де бірнеше жыл бойы «Болашақ» бағдарламасын іске асырумен айналыстым. Бұл жерде тек Ресейге барып оқысын деген тапсырма болған жоқ. Соны анық түсінуіміз керек. Жалпы бұл жерде негізгі екі фактіге назар аударғымыз келеді. «Болашақ» бағдарламасы шеңберінде соңғы уақытта болатын өзгерістердің барлығы шетелде маман даярлайтын университет тізімін қысқарту немесе шет тілін білу талаптарына қатысты болып келді. Енгізілген өзгерістер осымен шектеліп қалды. Жалпы ғылымды меңгеру үшін тілді жетік меңгеру қажет. Сондықтан Ресейдің жоғары оқу орындарына «Болашақ» бағдар-



ЕЛІМІЗДІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕСІ

ТЕХНИКАЛЫҚ
МАМАНДЫҚҚА
ҚАЖЕТТІЛІК ҚАНША?

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев бизнес өкілдерімен кездесуде «Қазір біз техникалық бағыттағы мамандықтарға көбірек назар аударуымыз қажет. «Болашақ» бағдарламасын қайта бағдарлаймыз. Жастарымызды оқуға, мүмкін бірінші кезекте Ресейдің танымал техникалық жоғары оқу орындарына жібереміз» деген болатын. Сондай-ақ Қазақстанда техникалық мамандықтарды меңгеруге көмектесетін әлемдік ЖОО-лардың филиалын ашуды тапсырды.



Асхат
АЙМАҒАМБЕТОВ,
Білім және ғылым
министрі



Ақерке
АБЫЛАЙХАН,
Л.Гумилев атындағы
ЕҰУ ректоры-
ның кеңесшісі



Жәнібек
КАТРЕНОВ,
«Болашақ»
бағдарламасының
түлегі



Гүлшат ТҮСІПОВА,
Абердин
университетінің
(Ұлыбритания)
докторанты



Саясат НҰРБЕК,
BTS Education
бас директоры

ламасымен жіберудегі пайдалы тұсы осы деп айтар едім. Тағы бір айта кетерлігі – Қазақстанның ЖОО мен ғылыми-зерттеу институттары Ресейдің жоғары оқу орындарымен бүгінгі таңда академиялық ұтқырлық арқылы маман алмасу, жалпы ғылыми-зерттеу жұмысын бірге орындау бойынша жұмыс жүргізуде. Әлеуметтік желіде болып жатқан көптеген қарсы пікірлер ақпараттың жетіспеуінен болуда деп ойлаймын. Ақпарат саласындағы мамандар Ресейдің ғылым саласындағы жетістіктерін жиі жариялап, насихаттау керек. Себебі бұл жерде ақпараттың жетіспеушілігінен көпшілігі «неге Ресей?» деп дұрыс түсінбеуі мүмкін. Ресейдің ғылыми философиясы бізге түсінікті.

■ Жәнібек КАТРЕНОВ

НЕГІЗГІ
ДАҒДЫЛАРДЫ
ОЙЛАУ КЕРЕК

Жақында Білім және ғылым министрлігі «Болашақ» бағдарламасы бойынша мамандарды даярлайтын оқу орындарының тізіміне Ресейдің жетекші техникалық университеттері енгізілгенін хабарлады. Енді техникалық бағыттағы мамандарды дайындайтын оқу орындары тізімінде Бауман атындағы Мәскеу мемлекеттік техникалық университеті, Ломоносов атындағы Мәскеу мемлекеттік университеті, Санкт-Петербург мемлекеттік университеті және Мәскеу физика-техникалық институты бар. «Болашақ» бағдарламасының түлегі Жәнібек Катреновтің пікірінше, Қазақстанның еңбек нарығында Ресей Федерациясы түлектері көп жағдайда жергілікті ЖОО түлектеріне қарағанда жоғары тұрады.

– Ресей Федерациясында тарихы, базасы мықты университеттер бар. Мысалы, И.М.Губкин атындағы мұнай-газ университеті,

РУДН, Уфа мұнай техникалық университеті, Новосібір университеті және т. б. атап өтуге болады. Бұл университеттер іргелі білімдарды оқытады. Тіпті көптеген қазақстандық компаниялар Ресей Федерациясының ғылыми-зерттеу мекемелерімен біріккен. Алайда халықаралық деңгейдегі жоғары технологиялар шетелдік Батыс компанияларынан әкелінетінін атап өткен жөн. Қазақстанның еңбек нарығында Ресей Федерациясы түлектері көп жағдайда жергілікті ЖОО түлектеріне қарағанда жоғары тұрады. Алайда еуропалық және америкалық компанияларға қабылдау кезінде Батыс ЖОО түлектерінен төмен тұрады. Бұл жерде тіл ғана емес, негізгі дағдыларды да ойлаған дұрыс.

■ Гүлшат ТҮСІПОВА

ТІЛДІ МЕҢГЕРУ
КЕДЕРГІ ЕМЕС

Абердин университетінің (Ұлыбритания) докторанты Гүлшат Түсіпова «Болашақ» бағдарламасымен Ресейде оқитудың аса маңыздылығы жоқ деп санайды. Оның айтуынша, оқуға талаптанатын жастың барлығы ағылшын тілін меңгеретіндіктен, тіл меңгеру аса кедергі емес.

– Көпшілігі «Ресейлік оқу орындарына жіберу тиімді, себебі тіл жағынан қиындық туындамайды» деген пікір айтып жатыр. Қазір оқуға талаптанатын жастардың барлығы ағылшын тіліне бет бұруда. Сондықтан ағылшын тілін меңгеретіндіктен, тіл меңгеру аса кедергі емес. Бұл жерде арнайы бюджеттен ақша бөліп, ресейлік ЖОО-да оқытуды мақсат тұту дұрыс емес. Тағы бір айтылып жүрген «ресейлік оқу орындарына бакалавриатқа оқуға жіберуді жандандыру қажет» деген пікір бар. Мұның қаржылық жағын айтпағанда, саяси-идеологиялық тұсы бар. Шетелге ең жақсы оқу орындарына жіберілетін 17-18

жасар жастардың бойында белгілі бір идеологиялық ұстаным болуы қажет. Білім алу – әлеуметтік процесс. Ол қандай да бір адамның бойында белгілі бір көзқарасты қалыптастыра алады. Сондықтан бакалавриат бойынша балаларды оқуға жіберер алдында «біздің идеологияның компоненті қандай, олар мектептерімізде балаларға сіңіріліп жатыр ма?» деген сұрақтардың жауабын беретін зерттеулер жүргізуіміз керек. Асығыс шешім болмау керек.

Ол жалпы техникалық білім беру дегеніміз 100 немесе 1000 инженер дайындау дегенді білдіретінін айтады.

– Технократтық бет бұру деген өз экономикамызға қажет мамандарды дайындау және технологиялық процестерді түсінетін ұрпақты, буынды қалыптастыру дегенді білдіреді. Буын қалыптасқанда ғана сол технократтық философияның немесе тәрбиенің нәтижесі болады. Мектептер барлық соңғы үлгідегі техникамен және құрал-жабдықтармен жабдықталған және қала баласына да, ауыл баласына да бірдей қолжетімді болуы тиіс. Лабораториялар тек теориялық емес, тәжірибелік білім беруі тиіс. Мұғалімдер жеткілікті болуына күш салу керек. Сонда жастардың бойында техникалық, технологиялық ойлау икемі қалыптасады. Біздің елде жақсы сапалы білімнің элитарлық сипаты бар екені анық. Оған мысал ретінде селективті түрде таңдап оқытатын мектептердің бар болуын айтсақ болады. Ал Еуропа елдерінде білім беру үдерісі селективтілікке емес, бәріне бірдей және әділетті қолжетімділігіне негізделген. Селективті әдіспен жұмыс істейтін, білімді аз қаржыландыратын модель посткеңестік елдерде кең қанат жайып отыр. Енді осы екі модельдің қайсысы жақсы нәтиже беріп отыр деген сұраққа келсек, оны өзіңіз Еуропа мен посткеңестік елдердегі жетістіктерді салыстыру арқылы байқай аласыз. Осы екі

модельдің қайсысын таңдаймыз деген сұраққа келгенде, ол біздің биліктің саяси-идеологиялық бағыты мен оның шығаратын шешіміне тікелей байланысты. Ал шешім шығару бұдан былай тек жоғарыдан төмен болмауы керек. Осы мәселені арнайы зерттеу топтары экономикалық, саяси-идеологиялық тұрғыдан зерттеп, сол зерттеулерді халықпен және кәсіби мамандармен талқылау арқылы бір шешімге келу қажет деп ойлаймын. Өйткені білім мәселесі – болашағымызға тікелей әсер ететін мәселе. Оны тек бір адам шешпеуі тиіс және білім менеджменті жоғарыдан төмен бұйрық болып түсетін бір адамның ғана шешіміне негізделмеуі керек, – дейді Абердин университетінің докторанты.

■ Саясат НҰРБЕК

КӘСІПТІК
БАҒЫТТАУ
ЖҮЙЕСІЗ

Елімізде Президент Жарлығымен 2019 жылдан бері «Жаңа мамандықтар атласы» жобасы жүзеге асырылып жатыр. Бұл жоба негізінде жастарға кәсіптік бағыттау жұмысын қалай ұйымдастыру бойынша бағдар-

жатырмыз. «Жаңа мамандықтар атласы» негізінде біз колледждер, яғни техникалық-кәсіптік ұйымдармен бірігіп, солардың негізінде жаңа бағдарламалар жазып жатырмыз. Жалпы білім саласына қатысты 3 ұсыныс бар:

Бірінші, қазір негізгі күшті кәсіптік және техникалық білім деңгейіне беруіміз керек, яғни колледждерді толтыруымыз керек. Мысалы, біз Павлодар өңірлік атласын жаздық, 9-сыныптан кейін колледжге баратын оқушылар үлесі 25-26 пайыз шамасында екен. Ал Павлодар – металлургия, мұнай өңдеу, энергетика саласы басым ауыр өндірістік өңір. Мұндай өңірлерде білікті жұмысшылардың, яғни колледж түлектерінің кемінде 70-75 пайызы оқуы керек. Сол үшін де қазір бүкіл күшімізді техникалық кадр даярлауға жұмсап, кәсіптік және техникалық білім деңгейін беруіміз керек.

Екінші, «Жаңа мамандықтар атласы» атты үлкен жобамыз 2019 жылы Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың Жарлығымен басталды. Бұл Президенттің сайлауалды уәдесі болған. Атластың негізінде бағдарламаларды күшейтіп, жоғары білім, колледж деңгейінде жаңа бағдарламалар енгізуден қорықпауымыз керек. Жаңа бағдарламаларды тезірек оқытып, әсіресе ЖОО, колледж профессорларын оқытқан тиімді. Неге десеніз, өндірістік еңбек нарығының талабы да, сұранысы да, тапшылығы да қатты өзгерді. Өкіншке қарай, мұны білім беру жүйеміз ескермегендіктен артта қалып жатыр.

Үшінші, мектепте, әсіресе жоғары сынып оқушыларын кәсіптік бағыттау жұмысын күшейтуіміз керек. Қанша жамандаасақ та, Кеңес Одағында кәсіптік бағыт беру жүйелі түрде ұйымдастырылды. Үйірмелер, жазушылар, ақындар – бәрі балаларды, жоғары сынып оқушыларын техникалық салада жұмыс істеп, еңбек адамы болуға баулыды. Қазір, өкінішке қарай, кәсіптік бағыттау жүйесіз болып отыр. Балаларымыз көбінесе гуманитарлық бағытқа, өздері білмеген немесе ата-анасының кеңесімен басқа мамандықтарға кетіп қалады. Біздегі негізгі кемшілік орта мектеп деңгейінде балаларға, жоғары сынып оқушыларына толыққанды ақпарат жеткіліксіз болуынан деп отырмын. Оларға толыққанды ақпарат бере алмай жатырмыз, кәсіптік бағыттау жұмыстары жүйесіз, кешенді емес. Осыны қолға алу керек. Ұсынысымыз дайын, модельді жасап шықтық. Бірінші сыныптан бастап үш сатыға бөліп кәсіптік бағыттау жұмысын қалай ұйымдастыру керек, мектеп деңгейінде балаларды қайда бағыттауымыз керек, қандай ақпарат берген жөн. Қазір осының бәрін пысықтап жатырмыз.



P.S: *Кез келген шетелдік ЖОО-да еңбек нарығына арнайы мониторинг жасап отырады. Яғни жаңа бағыттарды айқындап, қандай өзгерістер болып жатқанын, ЖОО-дағы оқу бағдарламаларын департаменттер қадағалап отырады. Сол бағытта оқу бағдарламалары сұранысқа сай дайындалады. Осылайша макромодель құрылады. Бізде бұл саламен арнайы ешкім айналыспайтын сияқты. Себебі был еліміздегі білім беру гранттарының бөлінісіне қарасақ, ең көп 17028 грант инженерлік, өңдеу және құрылыс салаларына бөлінген. Оған қоса, IT саласына – 7487, жаратылыстану ғылымдарына – 4088, ауыл шаруашылығы ғылымдарына 1895 орын бөлінді. Аталған саланың бәрінде техникалық мамандық бар. Бірақ жыл сайын даярланатын осыншама технардың бәрі бірдей өз саласында жұмыс істеп жүр ме? Әлде басқа кәсіпке бас бұрды ма? Сонда оларды не үшін оқытамыз? Мәселенің мәні осында...*

– Мәдениетсіз болу қауіпті ме? Әлде білімсіз болу қауіпті ме?

– Екеуі де жақсы емес. Білімсіз болсаң, қараңғы болсаң, одан не пайда? Мәдениетсіз болсаң, тәрбие көрмесең, одан түк шықпайды. Мәдениетсіз болып, білімді болсаң, өте қауіпті. Оны мен емес, кезінде әл-Фараби «Тәрбиесіз адамға білім беру қауіпті» деп айтып кеткен. Мысал ретінде айтайын, соғыс кезінде концлагерлерде неміс дәрігерлері тәжірибе жасады. Олардың бәрі өте білімді. Бірақ олар өз сынақтарын тірі адамдарға жасады. Ешкім дәрігерлерді надан, қараңғы деп айта алмайды. Қанша жерден жоғары дәрежелі маман болса да, адами тұрғыдан қарағанда, гуманистік жағынан қарағанда, бұл сынақ адамға жасалған үлкен қиянат болды. Қазіргі заманда білімділер көп. Бірақ олардың тәрбиесі мен жоспары, өмірге деген көзқарастары күдік туғызады. Басшылықта отырғандардың көбі – шетелден небір жоғары оқу орындарын бітіріп келгендер. Резюмелерін оқып отырып бірден орден бергің келеді. Бірақ олардың жұмыс істегендегі мақсаты қандай, қоғамға тигізер пайдасы қандай? Ұлттық кеңестің мүшесі болған кезімде астанаға жиі барып, үлкен жиындарға қатысатынмын. Сол жердегі адамдарға қарасаң, әрине, бәрі білімді, оқыған азаматтар. Бірақ олардың мәдениетінен білімі озып кеткен. Мен қазақ ауылында туып-өстім. Көршілеріміздің көбі – соғысқа қатысқан ардагерлер мен ауылдың кемпір-шалдары. Кейбіреулері тіпті өзінің фамилиясын жазба алмайтын. Бірақ олардың әңгімесін тыңдасаң, өмірге деген көзқарасы, адамгершілігі, парасаттылығы мен тазалығы, мәдениеттілігі өте биік болатын.

ШЫНДЫҚТЫ ЖАЛҒЫЗДАР ІЗДЕЙДІ

– Әлеуметтік желіден біржола кетуіңізге «сөз бостандығы» әсер етті ме?

– Жоқ, әсер еткен жоқ. Әрине, менің желідегі парақшаларымды біреулер бірнеше рет жапты. Бірі қайтаруға ақша талап етсе, бірі мүлдем парақшамды қайтармады. Бірнеше рет жаңасын аштым. Маған ешкім «Мынаны жазба, айтпа» деп жатқан жоқ. Мүмкін менің кейбір пікірлерім өткір шығар, кейбір мәселелерге көзқарасым басқаша. Шындықтың жолы қиын. Көпшілікпен кейде келіспей қаламын. Өйткені көпшілік көбіне қателеседі деп ойлаймын. Шындықты іздеп жүрген адамның жолы өте жіңішке. Шындықты жалғыздар іздейді. Бір жағынан, көпшілікпен адасқым келмейді. Менімен бірге атой салып, мені қолдап жүрген адам көп емес. Кейде шаршайсың. Мәселен, мен кино түсіру кезінде адам аяғы басапаған алыс жерлерде жүремін. Қазақстанды осылай екі рет айналып шығыппын. Ол жерге бірде-бір депутат, бірде-бір министр өз еркімен бармайды. Барған соң жергілікті халықпен араласамыз, қонақ боламыз, олардың жағдайын, әңгімесін тыңдаймыз. Халықтың қазіргі күйін теледидар мен газеттен емес, өздерінен естимін. Көргенімді айтып жүремін. Оның үстіне 12 жыл сыртта жүрген адаммын. Өркениетті елдерде өмір сүрдім. Салыстырмалы түрде айта аламын. Содан кейін сыртта жүріп, қайтып келгеннен кейін көзін өткір болады. Іште жүргенде мына өмірге сіңісіп, байқамай қаласың. Ал басқа елдердің қалай өмір сүріп жатқанын көргеннен кейін біздегі кемшіліктерді айтасың. Мен қазаққа көп сын айтамын. Қазақтың мені

Ермек ТҰРСЫНОВ:

ҚАЗАҚТЫ ТҰҢҒИЫҚҚА БАТЫРАТЫН – МАҚТАНШАҚТЫҚ

Кино әлемінде ерекше туындыларымен көзге түсіп, дара жол сала білген режиссерлердің бірі – Ермек Тұрсынов. Халықаралық кино фестивальдерде қазақтың атын шығарған тұлғаның ұраны – еркіндік, іздегені – шындық. Әріптесіміз еңбек жолын қарапайым тілшіліктен бастап, Қазақстан кинематографистер одағының төрағасына дейінгі жолдан өткен.

жақтырмайтынын да білемін. Бірақ сыртқа шыққанда ұлттыма тіл тигізбеймін. Кейде «Неге осындаймыз? Алтын сандықтың үстінде жалаңаш отырмыз» деп зығырданым қайнап кететіні рас. Шындық қазіргі қоғамда, қазіргі қазаққа ешқашан ұнаған емес. Елу жылда ел жаңа дейді. Ал мен отыз жылдың ішінде еліміз мүлдем өзгеріп кетті деп айта аламын. Қай саланы алып қарасақ та, іштей күйнесің. Мұндайда үнсіз отыру да мүмкін емес. Жақсы жаңалық естігің келеді, жалған жаңалықтардың арасынан шынын таба алмайсың. Мен теледидар көрмейтін, газет

Қазір мемлекетте асып бара жатқан жаңалық жоқ. Күнделікті жаңалықтар қайталана береді. «Хабар» арнасындағы бір жыл бұрынғы жаңалық бүгін болып жатқандай. Өзгеріп жатқан ештеңе жоқ

оқымайтын, әлеуметтік желіде отырмайтын болдым. Өйткені бізде қазір журналистика қалмады. Бұл – журналистика емес, пропаганда. Екеуі – екі түрлі нәрсе.

ҚАЗІР ЖУРНАЛИСТИКАДА МӘН ҚАЛМАДЫ

– Бірінші мамандығыңыз журналист екенін білеміз. Қазақ журналистикасына қандай баға бересіз?

– Қазір мемлекетте асып бара жатқан жаңалық жоқ. Күнделікті жаңалықтар қайталана береді. «Хабар» арнасындағы бір жыл бұрынғы жаңалық бүгін болып жатқандай. Өзгеріп жатқан ештеңе жоқ. Бәрі керемет. Ал КТК-ны қоссаң, бәрі қирап жатыр. Сондықтан теледидарды қараудың пайдасы жоқ. Босқа уақытыңды алады. Газеттер де сол. Қазір не көп? Газет-журнал көп. Бірақ оқитын қызық ештеңе жоқ. Қазір теледидарды қоссаң да жүзден астам арна бар. Алайда көретін ештеңе жоқ. Біздің бағдарламаларымыздың деңгейі «Қалаулымнан» аса алмай, өсекке бейім болып кетті. Сондай бағдарлама жасайтындар рейтинг қуамыз деп, көрерменін сыйлаудан қалды.

АУЫЛДАРЫМЫЗДАН АЙЫРЫЛЫП БАРАМЫЗ

– Жалпы кино түсіруге идеяны қайдан аласыз? Сценарий ең бірінші сіздің ойыңызда жазыла ма?

– Мысалы, мен «Жат» деген фильмді түсіргенде оның сценарийі портфелімде 25 жыл жатқан. Ондай сценарийлер көп. Бейбарыс сұлтанға арналған сценарийдің портфелімде жатқанына 22 жыл болды. Мен оны түсірген жоқпын. Түсірмегенімнің себебі мен осы тақырыпты алып шығуға дайынмын ба деген күдік болатын. Ал қазір мен Бейбарыс сұлтанды түсіре аламын. 22 жылда дайынмын деп айта аламын. Бірақ маған осы тақырыпты түсіруге мәселені шешетін азаматтар сенім білдіре ме? Асығыстық танытпаймын, түсірілмей қалуы да мүмкін ғой. Елімізде тарихи тақырыптарда «Қазақ хандығы», «Томирис», «Бауыржан Момышұлы», «Күләш» сынды кинолар түсіріліп жатыр. Бұлар – ең бірінші өте күрделі, терең тақырып. Егер барлық фильмді осылай түсіретін болса, түсірмей-ақ қойғаны жақсы. «Абай» туралы бірнеше фильм түсірілді. Қарадым. Бірде-бір Абайға көңілім толған жоқ. Фильмде Абай да, Томирис те жоқ. Егер режиссер осындай тақырыпқа кірісіп жатса сұраныс бірінші өзінен болуы керек. Сен осы тақырыпты көтере аласың ба? Осындай тақырыпты көтеруге дайынсың ба? Өз-өзіңнен сұрауың керек. Әрине, жобаның ар жағында үлкен қаржы жатыр. Кейде режиссер үлкен тақырып өзін сүйреп шығарады деп ойлайды, керісінше ол тақырыпты сүйреп шығара ала ма? Сондай сұрақ қою керек. Кеше «Рекетирді» түсіріп, бүгін Тұмарды түсіреді, ал ертең Елбасы туралы кино түсіре береді. Кез келген тақырыпқа жүгіре береді. Сонда режиссердің көрермен алдындағы жауапкершілігі қайда?

1991 жылы мен Мәскеуден кинорежиссер мамандығы бойынша білім алып елге келгенде «Қазақфильм» жабылып қалыпты. Тек Сатыбалды Нарымбетов ағамыз ғана кино түсіріп жүр екен. Ол кезде жылына бір кино шығатын. Ал қазір жылына 76 толықметражды фильм түсіріледі екен. Соның 90 пайызы – комедия. Комедия болғанда да «Жена - не стена», «Не египте мне мозги!», «Бизнес по-казахски» деп кете береді. Бір жағынан, күлкілі жағдай. Бірақ күлкінің де тұр-түрі болады емес пе? Біздегілердің жаппай түсіріп жүргені – құр ыржың, мағына



сыз күлкі. Негізі, қазақ күлкіге өте жақын халық болатұғын. Әсіресе, ауылдағы үлкендердің бір-бірімен әзілі жарасатын. Ол – жай күлкі емес, астарлы, мағыналы күлкі. Кейде күліп алғаннан кейін жылағың келеді. Ойландыратын күлкі болады. Ал қазіргі комедиядағы күлкі – ең арзан күлкі. Тіпті күлкі емес, у. Сол киноны түсіріп жүргендер көрермендерін улап жатыр. Оларға қой деп жатқан адам жоқ, ал өздері не істеп жүргендерін білмейді. Егемендік алғаннан кейін кез келген адам кино түсіре беретін болды. Бірақ өнер адамында жауапкершілік деген болуы керек. Сен осы өнерге не үшін келдің? Айтарын бар ма? Қандай шындықты іздедің? Жоқ, әлде ақша табу үшін келдің бе? Кино түсіргенде сен адамды бір жарым сағатқа ойландыруға, миын қосуға келесің. Ал қазіргі кинолар бір жарым сағатта миыңды өшіріп тастайды. Шыққаннан кейін не көргенін көрермен айта алмайды. Тек қана уақыт өткізу. Өмір де уақыт емес пе? Осылай ол да өтіп барады. Кейде кино түзелсінші деп сын айтасың. Бәрі ренжиді. «Қызғанасың, пайда іздейсің» деп шығады. Сосын қазір кітап жазбайтын адам жоқ. Бәрі кітап жазғыш болды. Қазір біз постмодерн заманында өмір сүріп жатырмыз. Шығып жатқан кітаптардың бәрі көркем әдебиет емес. Шығып жатқан кинолардың бәрі кино емес. Ал дайындықсыз келген, оқымаған көрерменді алдау оңай. Ол көріп жатқаным кітап шығар, оқып жүргенім кітап шығар деп ойлайды. Өйткені олар нағыз киноны, нағыз әдебиетті оқымаған. Мұның артында үлкен саясат жатыр. Менің айттайын дегенім, біздің мемлекетімізде идеология жоқ. Ал мына болып жатқан идеология – жасанды идеология. Оны бақылап отырған бірде-бір адамды көріп жүрген жоқпын. Жаңағы постмодерн заманы дегеніміз де – осы. Оны ажырата алатын көз керек. Бірақ көзбен қарағаныңды, миыңмен көресең. Құлақпен естисің де, миыңмен тыңдайсың. Бәрі миға байланысты. Ал осының бәрі лайланып кетсе, сен шатасып кетесің. Қазіргі жастар 3 минуттық видеоны көре алмайды. Өйткені назары бөлініп кетеді. Мұны ғылымда zapping ауруы дейді. Теледидардағы арналарды ауыстыра беретін, бірақ ешқайсына тоқтап 3 минуттан көп көруге шыдамайтындыр. Қазіргі жастардың көбі смартфондағы қысқа видеоларды ғана көреді. Сосын ми қалыптасып қалады да, үлкен ақпаратты қабылдай алмайтын болады. Кітап оқимын

десе де сол. Қазіргі гугл, ютуб сынды іздегіштерде тек жалпылама ақпараттар беріледі. Сондықтан бұл – тек сипап өткен білім.

Жаз бойы Алматы маңында орналасқан Бесмойнақ деген ауылда тұрып, кино түсірдім. Сонда бір байқағаным, ауыл қаңырап бос қалған. Мәдениет үйі де, жол да, газ да, жарық та жоқ. Жастар жұмыс іздеп қалаға кеткен. Сол Бесмойнақта бұрынғы өмірдің елесі ғана қалған үйлер қаңырап бос тұр. Ауылда тек кемпір-шалдар мен балалар қалған. Негізі, біз ауылдарымыздан айырылып барамыз. Бұрын бізде шалдар көп те, ақсақалдар аз деп айтып едім. Сол үлкендер кеткеннен кейін ауыл да қалмай ма деп қорқамын. Бізде ақыл айтар ақсақал жоқ.

ӘР ХАЛЫҚ «КЕЛІННЕН» ӨЗ ҰЛТЫН КӨРДІ

– Өзіңіз айтқан ойланбаудың әсерінен «Оскар» алуға дейін барған «Келін» киносын көп көрермен әлі де түсінбей келеді. Өткенде кітап дүкендерінен сіздің «Келін» кітабыңызды көріп қалдық. Қағаз бен қалам алуыңызға не түрткі болды?

– Маған қырғыз режиссері

Шығып жатқан кинолардың бәрі кино емес. Ал дайындықсыз келген, оқымаған көрерменді алдау оңай. Ол көріп жатқаным кино шығар, оқып жүргенім кітап шығар деп ойлайды

Актан Арым Кубат келіп кішкентай оқиғаны айтып берді. Тауда бір аңшы әйелімен бірге тұрады. Қыста қар жауғанда таудың жолын жауып тастайды да, олар қамалып қалады. Жыл сайын сондай. Бір жылы аң аулауға шыққан аңшы жігіт өлім құшады. Әйелі ерін жер қойнына көмейін десе жер қатып қалған, ауылға аппаратын жол жоқ. Содан ол аңшыны киізге орап, үйінің кіреберісіне көктемге дейін қойып қояды. Қырғыздың тауында шынымен де осындай оқиға болыпты. «Осыдан кино түсіруге бола ма?» деп келіпті Актан. Қызық

екен деп мен ойлана бастадым. Содан «Келін» деген сценарийді жазып бітірдім. Онда көне замандағы таудағы тайпаның тіршілігі бейнеленді. Ал біздің депутаттар «Ермек қазақтың атына кір келтірді. Келін деген қасиетті ұғымды қаралады. Қазақ ешкіден тараған ба?» деп мені кінәлады. Біріншіден, бұл қазақ емес. Басында II ғасыр деп жазулы тұр. Иә, рас қазақ режиссері түсірді, қазақ актерлері ойнады. Бірақ бұл қазақ жайлы фильм дегенді білдірмейді ғой. Бұл – екі. Үшіншіден, бұл – көркем дүние. Одан тарихи деректі іздеудің қажеті жоқ. Осыны сол кезде сөз қылып таратып жіберді де, қаншама қарсы мақалалар шығып жатты. Сонда менің таңқалғаным, кино Оскарға кетті. Еуропа, Азия мен Франция, Италиядағы фестивальдерден жол-жөнекей 12 бас жүлдені жеңіп алды. Халықаралық танымал журналдардың мұқабасына басылды. Ал елге келсем мені жерден алып жерге салып, тергеуге дейін бардым. «Келін» басында әдеби шығарма болатын. Ол жердегі ең басты ой – әйелдің мықтылығы туралы. Бірақ киноның арғы жағында не жатқанын қазақстандық көрермен көре де, сезе де алмады. Кілтін таппады. Франция, Жапония, Италия мен Америкада бұл кино үлкен танымалдылыққа ие болды. Әлі есімде, Италиядағы фестивальде кино біткеннен кейін халық 15 минут үндемей отырды. Одан кейін қол шапалақтады. Бас жүлдені табыстаған актриса Катрин Денев «Мен туралы түсірілсіз» деді жылап тұрып. Кинодағы басты кейіпкер – ана. Адамзаттың анасы. Ол ылғи да жеңіске жетеді. Қандай қиянатқа тап болса да, қандай қиындық көрсе де жеңеді. Сөзсіз түсірілген кино болғандықтан да шығар, әр халық бұл кинодан өз ұлтын көрді.

– Қазір қай жастан сұрасаңыз да елден кетуге асық. Ал сіз осы уақытқа дейін бірнеше елде өмір сүріп көрдіңіз. Жастардың бұл мақсатын қолдайсың ба?

– Қолдаймын деп айта алмаймын. Түсінемін. Өйткені олар өз саналарында осы мемлекеттен асып кеткен. Бізде орысша оқығандарды «шала қазақ» деп мазактап, өздерін ұлт жанашыры ретінде көрсеткісі келетіндер көп. Мен бүкіл әлемді аралағанда бірде-бір мемлекетте «шала қытай, шала неміс, шала жапон» деген сөзді естіген емеспін. Шетелде жүргенде менен ешкім «Ұлтың кім? Руың кім?» деп сұраған жоқ. Олар сенен «Адамсың ба?» деп сұрайды. Біздің санамыз XIX ғасырда жүр. Біздің бүгінгі талқылап жүрген мәселелерімізді өркениетті елдер әдеқашан шешіп, ұмытып та кеткен. Қазақты тұңғыыққа батыратын бірінші қасиет – кәсіби патриотизм. Екінші – мақтаншақтық. Негізі, психологиялық тұрғыдан қарасақ, мақтаншақтық – ауру. Нағыз зиялылар өздеріне күліп қарайды. Егер адам өз-өзіне күле алса, ол – тереңдіктің белгісі. Қазақ өз-өзіне күле алмайды, ал күлсе, көтермейді. Үшіншіден, бізде өтірік көп. Өзімізді алдаудан шаршаймыз. Дарақылдық көп. Қанша мемлекетте тұрсаң да, дәл біздей кредит алып той жасаған елді көрген жоқпын. Көршің тойына жүз адам шақырса, сен екі жүз адам шақырып мақтанасың. Бұл да – дерт. Ата-бабамызды айтып мақтанамыз. Бүгін ешбір жетістікке қол жеткізбей жатқан соң, тарихтан жәрдем іздейміз. Дүние баяғыда алға кетіп қалған. Оған жете алмаймыз. Одан да осылай өз өтірігімізбен өзімізді алдаған оңай.

Біздің қоғамда Қытайдың демографиялық экспансиясы туралы синофобияға сілтейтін үрейлі болжалдың жиі айтылатыны жасырын емес. Әрине, соңғы жылдары әлем бойынша Қытайдың мәдени-экономикалық экспансиясы туралы алаңдаушылық ұлғая түскеніне қарамастан, Қытай қаупін тек демографиялық қысыммен байланыстыратын ескі тұжырымдаманың салқыны әлі сақталып келеді. Қытайдағы демографиялық ахуал, шынымен, біздің ұйқымызды қашыратындай қорқынышты ма? Тарих пен бүгінгі өмір шындығы не айтады?

ХУ ХУАНЬЮН СЫЗЫҒЫ

1935 жылы қытайлық талантты географ ғалым Ху Хуаньюн «Қытайдағы халықтың орналасуы» дейтін мақаласында Қытайдың алғашқы демографиялық картасын ұсына отырып, «Егер (Қытайдың солтүстік шығысындағы) Хэйлунцзянның Айхуэйінен оңтүстік-батысқа – Юньнаннің Тэнчжунына қарай көлбеу сызық сызсақ, Қытай оңтүстік-шығыс және солтүстік-батыс деген екі бөлікке бөлінеді. Оңтүстік-шығыс Қытай бүкіл Қытайдың жер көлемінің 36 пайызын ұстайды, бірақ Қытайдағы халықтың 96 пайызы осында орналасқан, ал Қытайдың жалпы жер көлемінің 64 пайызын алып жатқан солтүстік-батыс Қытайда халықтың небәрі 4 пайызы ғана тұрады» деп жазады. Арада 90 жылға таяу уақыт өтсе де, Қытайдың Ху Хуаньюн анықтаған демографиялық ахуалында айтарлықтай өзгеріс болған жоқ. 2010 жылғы халық санағы бойынша Қытайдағы халықтың 94 пайызы әлі де ел аумағының 43 пайызын құрайтын Шығыс Қытайда тұрады екен.

Соңғы зерттеулер Ху Хуаньюн сызығының 400 миллиметрлік изогиетамен үйлес келетінін анықтап отыр. Жауын-шашынның көп жылғы орташа мөлшерінің бірдей нүктелерін қосудан пайда болған бұл изогиетаның шығысындағы аймақтарда ірі өзендердің барлығы дерлік теңізге құяды, жауын-шашын мөлшері тұрақты, климаты Оңтүстік-Шығыс Азиядан келетін муссонның әсерімен өзгеріп отырады, бұл суармалы егін шаруашылығын дамытуға ыңғайлы. Мыңжылдықтар бойы аграрлық Қытай өркениетінің алтын бесігі болып келген және халықтың басып көпшілігі орналасқан бұл өлкелер, әсіресе жағалаулық аймақтар «ашық есік» саясаты жүргізіле бастағаннан кейін қарқынды дамып, ширек ғасырда Қытайды әлем экономикасындағы елеулі күшке айналдырды.

Әрине, Қытайда экономиканың қарқынды дамуы, әсіресе, инфрақұрылым жағдайының жақсаруы нәтижесінде бізбен іргелес Батыс Қытай аймағында демографиялық өсімнің шамалы артқаны байқалады. Алайда 2021 жылғы Қытайдың жылжымайтын мүлік нарығындағы девелоперлік қызметке салынған инвестицияның 96,3 пайызы әлі де Ху Хуаньюн сызығының шығысындағы провинцияларға тиесілі екенін ескергенде, демографиялық ахуалда айтарлықтай өзгеріс болды дей алмаймыз. Басқаша айтқанда, Қытайдың демографиялық өсімі, сөз жоқ, ер тапшылығын тудырады деуге ешқандай негіз жоқ, ғасырлар бойы суармалы егін шаруашылығын дамытуға ыңғайсыз саналып келген жерлерді заманауи технологияның жәрдемімен игеруге Қытайдың қазіргі экономикалық әлеуеті әбден жетеді. Оның үстіне қазіргі Қытай – дәстүрлі аграрлық ел емес, индустриаланған мемлекет, осы тұрғыдан да

2016 ЖЫЛЫ ҚЫТАЙ БИЛІГІ ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ САЯСАТҚА ТҮЗЕТУ ЕНГІЗІП, ЕКІ БАЛАЛЫ БОЛУҒА РҰҚСАТ ЕТТІ, ӨТКЕН ЖЫЛЫ ШЕКТЕУ ҮШ БАЛАҒА КӨБЕЙТІЛДІ

Д ҚЫТАЙДА ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ АҒДАРЫС БОЛА МА?

Жуырда ғана дипломатиялық қатынастардың 30 жылдығына арналған «Орталық Азия – ҚХР» саммитінде Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қытаймен сауда-экономикалық ынтымақтастықты одан әрі нығайтуға барынша күш салу керектігін айтты. «Хабар» арнасына берген сұхбатында да Президент «Біз көршілерді алмастыра алмаймыз... Бізге Қытайды зерттеу керек» деп елдер арасындағы ынтымақтастықтың негізінде өзара түсіністік пен сенім жататындығын аңғартты.

елдегі аумақтық кеңістікті тиімді пайдалануына Қытайдың мүмкіндігі жеткілікті.

ОҢТҮСТІК-ШЫҒЫС АЗИЯ ҚАЛАЙ «ҚЫТАЙЛАНДЫ»?

Қытайдың демографиялық экспансиясы жөніндегі жорамалға жел беретін тағы бір дәйек – Оңтүстік-Шығыс Азияның «қытайланып» кеткені туралы миф. Әрине, бұл аймақтағы халықтың жалпы санындағы этникалық қытайлардың үлесі ауыз толтырып айтарлықтай. Мысалы, Сингапурда халықтың 76,2 пайызын этникалық қытайлар құрайды. Дамудың сингапурлық тәжірибесін көбірек зерделейтін Қазақстан экономикалық тұрғыдан ғана емес, демографиялық тұрғыдан да екінші Сингапурға айналуы мүмкін бе?

Хуанхэ мен Янцзы дарияларының бойында өмірге келген Қытай өркениеті мыңдаған жылға жалғасқан даму тарихында әр тарапқа ірге кеңейтіп баққанмен, табиғи-климаттық және геосаяси шектеулерге байланысты солтүстік және батыс бағыттарда үнемі тойтарысқа ұшырап отырды. Еуразиялық далалық аймаққа Қытай өркениеті елеулі әсер ете алмады, Орта Азия бағытында біраз жетістікке жеткенмен, Қытай ықпалы соңғы кезге дейін тарихи Шығыс Түркістан аумағының шегінен аса алмады, тіпті бұл өлкенің өзінде Қытай билігі үзіліссіз және тұрақты болған жоқ, аймақтың басы бүтін Қытай құрамына енуі маньчжурлер орнатқан Цинь

әулетінің билігі кезінде ғана іске асты және өлкеде Х ғасырдан кейін басталған исламдану үдерісі қытай мәдениетінің бұл бағыттағы әсерінің күшеюіне соңғы жылдарға дейін тосқауыл болып келді. Керісінше, қытай өркениетінің шығыс және оңтүстік бағыттардағы экспансиясы аса сәтті болды, Оңтүстік Қытайдағы көптеген тарихи этностар бұл күнде ұлттық ерекшелігін толықтай жоғалтты, Корей түбегін, Жапон аралдарын және Үндіқытай түбегінің шығыс бөлігін, кейде шартты түрде Оңтүстік-Шығыс Азияның шағын аймақтарын қамтитын қазіргі Қытай әлемінің қалыптасуы – мыңдаған жылдардың жемісі.

Қытайлардың Оңтүстік-Шығыс Азия өлкелеріне қоныс аударуы VIII ғасырда басталып, XIX ғасырдан кейін шырқау шегіне жетті. Алайда 1947 жылдан кейін табиғи өсім аймақтағы этникалық қытайлардың халық санының өсуінің басты себебіне айналды, яғни бүгінде аймақтағы қытай саны материктік немесе тайваньдық, гонконгтік мигранттардың есебінен көбейіп жатқан жоқ. Демек, Оңтүстік-Шығыс Азияның «қытайлануын», шын мәнінде, қытай өркениеті ықпалының кеңеюімен сабақтас тарихи үрдіс ретінде қарастыруға болады.

МИГРАЦИЯ ТОЛҚЫНЫ

1980 жылдардың аяғына қарай Қытайда шетелге бағытталған кезекті көші-қон толқыны басталды. Бұл, негізінен, шетелде білім алу және трансұлттық неке арқылы іске

асты. Қазіргі таңда әлемнің әр шалғайындағы қытай мигранттарының қатары үздіксіз түрде өсіп келеді. «Қытайдың халықаралық миграциясы туралы есептегі» деректерге сүйенсек, қазіргі таңда әлемдегі Қытай мигранттарының саны 10 млн-нан асады, 2019 жылы қытайлық мигранттар үшін тартымды елдердің алдыңғы үштігіне АҚШ, Жапония және Канада еніп отыр. Мысалы, 2019 жылы АҚШ-тағы хуацяолар мен этникалық қытайлардың саны 5 млн-нан асса, Жапонияда бұл көрсеткіш 1 млн-ды құрады. Қытай мигранттарын ең қызықтыратын 20 елдің 13-і – дамыған мемлекет, 2015 жылдан 2019 жылға дейін Еуропаға қоныс аударған қытайлықтардың саны 13,7 пайызға өскен, бұл елдер әлеуметтік қамсыздандырудың сенімді жүйесімен, медициналық көмектің жетілген тетіктерімен, білім алудың төмен өзіндік құнымен, жеке тұлғаның дамуына ұсынатын мол мүмкіндіктерімен және көші-қон саясатының салыстырмалы кеңдігімен қытайлық мигранттарды қызықтырады дейді сарапшылар.

АЯҚТАЛМАҒАН УРБАНИЗАЦИЯ

Қытайдағы 2020 жылғы халық санағының нәтижесі көрсеткендей, қазіргі күнде Қытай халқының 63,89 пайызы, атап айтқанда, 900 млн-нан көбірек тұрғын қалада тұрады екен. Дамыған елдермен салыстырғанда, бұл көрсеткіш жоғары емес, мысалы, ӘЫДҰ елдерінде урбанизацияның орташа деңгейі 78 пайызды құрайды. Соңғы кезде Қытайда әлемдік деңгейдегі мегаполистердің үлкен тобы пайда болды, сондықтан ірі қалаларға шоғырланған халық санының үлесі әлі де өсе түсетіні даусыз. Демек, Қытайда урбанизация үдерісі соңғы межеге жеткен жоқ. Бұған қоса, экономиканың жаңа формацияларын дамытуға және қала мен ауылдардың айырмашылығын жоюға ел билігінің айрықша ден қойып отырғанын ескерсек, Қытайдан



«Қытайдың халықаралық миграциясы туралы есептегі» деректерге сүйенсек, қазіргі таңда әлемдегі Қытай мигранттарының саны 10 млн-нан асады, 2019 жылы қытайлық мигранттар үшін тартымды елдердің алдыңғы үштігіне АҚШ, Жапония және Канада еніп отыр

келетін демографиялық қысымның едәуір бәсеңдейтінін сеніммен айтуға болады.

АЛЫП ЕЛДЕ ӨСУ КЕМІДІ МЕ?

17 қаңтар күні жарияланған ресми дерек бойынша 2021 жылы Қытайда бала табу коэффициенті тағы да төмендеген, сөйтіп, әлемдегі халық саны ең көп бұл елдің, іс жүзінде, экономикалық және саяси тұрақтылыққа қауіп төндіруі мүмкін демографиялық дағдарыспен бетпе-бет келіп отырғаны айқындала түсті.

Елдегі демографиялық өсімді тежеу мақсатында 1971 жылы қолданысқа енген отбасын жоспарлау саясаты Қытайда білім беру, медициналық жәрдем көрсету, халықты баспанамен қамту салаларында әлеуметтік мәселелердің шектен тыс қордаланбауына мүмкіндік жасағанмен, жалпыұлттық стратегияға елеулі зардап әкелуі мүмкін қытай билігі демографиялық саясатқа түзету енгізіп, екі балалы болуға рұқсат етті, өткен жылы шектеу үш балаға көбейтілді, алайда бала табу коэффициенті көтеріле қойған жоқ, керісінше, бірнеше жыл қатарынан үздіксіз төмендеді. Халықаралық қолданбалы жүйелі анализ

институтының деректеріне сүйенсек, қытайлықтардың саны 2025-2028 жылдары шарықтау шегіне жетіп, әрі қарай азая бастауға тиіс. Оны айтпағанда, абсолютті өсімнің төмендеуі қазірдің өзінде ішкі сұранысты азайтып жіберді, ал халықтың қартаяу мен жұмыс қолының кемюі және гендерлік баланстың бұзылуы да әлеуметтік-экономикалық дамуға тұсау боларлық түйткілге айналып үлгерді. Висконсин университеті Мэдисон филиалының профессоры И.Фусянның «Қытай ел билігі мен халықаралық қауымдастықтың қиялы жетпейтін демографиялық дағдарысқа тап болды» деп ескертуі, сірә, тегін болмаса керек. Бұл тұрғыдан да Қытайдың демографиялық экспансиясынан қауіптенудің реті жоқ.

ЕҢБЕК МИГРАЦИЯСЫНЫҢ ТӘУЕКЕЛІ

Шығыстағы көршімізден демографиялық экспансияның болмауы бұл бағыттағы экономикалық, саяси қауіптің толық сейілуін білдірмейді. Аймақтағы Қытай мүддесінің нығаяуына байланысты таяу болашақта Орталық Азияда Қытай ықпалының күшейе түсетіні күмән тудырмайды. Бірқатар факторлар Қытайдың еңбек миграциясынан алаңдаудың негізсіз еместігін көрсетеді. Елдегі экологиялық ахуалдың ушығуына және экономикалық дамудың жаңа сатысына көтерілгеннен кейін индустриалық құрылымды реформалауға қажеттіліктің артуына байланысты Қытай өкіметі 2014 жылдан кейін экологиялық тұрғыдан тиімсіз өндірісті Батыс Қытайға және Африка, Батыс және Оңтүстік-Шығыс Азия аймақтарына көшірудің қамын жасай бастады. Бұл тізімде кейдей елдер ғана емес, дамушы елдер де бар. Ал қытайлық еңбек мигранттарының бірінші кезекте тілдік кедергілерге байланысты Қытай компаниялары жұмыс істеп тұрған елдерді таңдауының өз-өзінен түсінікті. Оны айтпағанда, шетелге көшірілетін өндірістер жұмыс күшін көп қажетсінетін, бірақ экологиялық проблемаларды қоса алып жүретін нысандар екені де анық. Бұл ретте экологиялық жағдайы онсыз да оңып тұрмаған елдер (мысалы, Қазақстан) қытайлық өндірістерді қабылдағанда, экологиялық және миграциялық тәуекелдерді бірдей бағалаудың қажеттілігін қаперде ұстағаны жөн.

Қорыта айтқанда, Қытайдың демографиялық экспансиясы туралы мифтің негізі жоқ, бірақ бұл ешқандай қауіп жоқ деген сөз емес. Қытайдағы демографиялық дағдарыстың ықтимал салдары, постпандемиялық кезеңдегі геосаяси ахуалдың айқындалмаған бағыттары, ғаламдық жылыудың аймақтағы экологиялық жағдайға жасайтын әсері, Батыс Қытайдың экологиялық-демографиялық келбетін өзгерту мақсатында қолға алынған ірі жобаларының перспективасы туралы сындарлы зерттеулер жүргізілмей тұрып, болашақты болжап алмаймыз. Ол үшін, Президент айтқандай, «бізге Қытайды зерттеу керек». Ал Қытайға қарсы көңіл күйдің іс жүзінде өмір сүріп отырғанын ескергенде, халықтың Қарулы күштеріміз бен күштік құрылымдарымызға сенімі құлдырағаннан кейін құрылған жаңа Үкімет бірінші кезекте солтүстік пен шығыстағы шекаралық аймақтарды дамытудың кешенді жоспарын ұсынып, оны іске асырудың тетіктерін жедел қалыптастыра алмаса, ел-жұрттың көңіліндегі аланды сейілту, сірә, қиын.

Ерлан МАЗАН

ДҮЙСЕНБІ

7 АҚПАН

QAZAQSTAN

6:00 Әнұран
6:05 «Қазба қазыналары». Деректі фильм.
6:25 «Másele».
7:10 BEIJING 2022. МӘНЕРЛЕП СЫРҒАНАУ.
10:45 «Дениз». Телехикая.
12:00 «Үміт». Телехикая.
13:00 AQPAPAT
13:10 «Арта». Сараптамалық бағдарлама.
14:00 «Біздің полиция». Телехикая.
14:25 BEIJING 2022. КОНЬКИМЕН ЖҮГІРУ.
16:10 «Ақжауын». Телехикая.
17:00 AQPAPAT
17:15 «Қызық екен...».
18:00 «ДЕНИЗ». Телехикая.
20:00 AQPAPAT
20:35 «ASHYQ ALAŃ». Қоғамдық-саяси ток-шоу. Тікелей эфир
21:30 ТҰСАУКЕСЕРІ «САРАЙ СЫРЫ». Телехикая.
22:30 «ӨМІР ЫЗҒАРЫ». Телехикая.
23:30 «Ақжауын». Телехикая.
0:20 AQPAPAT
0:55 BEIJING 2022. Конькимен жүгіру.
2:40 «Қазба қазыналары». Деректі фильм.



5:00 Телесериал. «Барыс Generation»
7:00 Тікелей эфирде «Таңғы хабар»
10:00 Сноуборд. Прямой эфир
11:35 «За что я люблю Казахстан и казахстанцев»
13:00 Телехикая. «Шайқалған шаңырақ»
14:55 Биатлон. Прямой эфир
16:55 Телесериал. «Барыс Generation»
18:00 Мегахит. «Ночная прогулка»
20:00 Қорытынды жаңалықтар
20:30 «Отдел журналистских расследований»
21:00 Итоги дня
21:30 Телехикая. «Келінжан»
22:10 Олимпиада күнделігі.
22:30 «Түнгі хабар»
0:00 Әсем әуен
0:30 «Біреудің есебінен» деректі драмасы

ASTANA TV

06:00 «Белгісіз жан» түрік телехикаясы
07:00 «Маша и медведь» м/ф
09:00 «Қарындасым, қарлығашым»
11:10 «Қызым» түрік телехикаясы
12:10 «Жауынгер» корей телехикаясы
13:10 «Брат или брак» к/ф
15:00 «Қош келдіңіз!» телехикаясы
15:50 «Вопреки всему» телесериал
16:45 «Хон Гиль Дон» корей телехикаясы
18:10 «Фазилет ханым» түрік телехикаясы
19:00 «Ене» үнді телехикаясы
20:00 ASTANA TIMES
21:00 «Әйел тағдыры 2» түрік телехикаясы
22:00 «Қарындасым, қарлығашым»
00:00 «Жауынгер» корей телехикаясы
01:10 «Сүлеймен Сұлтан»
02:00 «1001 түн» түрік телехикаясы
02:40 ASTANA TIMES (қайталау)
03:30 «Қош келдіңіз!» телехикаясы



6:00 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
7:00 «ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ, ҚАЗАҚСТАН!»
8:00 «ДОБРОЕ УТРО, КАЗАХСТАН!»
9:00 «ПОЛЕ ЧУДЕС»
10:20 «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ».
14:00 «НОВОСТИ»
14:15 «ЖАҢАЛЫҚТАР»
14:30 «QOSLIKE» бағдарламасы.
18:30 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»
19:00 «KÖREMİZ»
20:00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20:40 «СЕВЕРНАЯ ЗВЕЗДА»
0:20 «ИЩЕЙКА». Новый сезон
1:20 «СЕВЕРНОЕ СИЯНИЕ. СЛЕДЫ СМЕРТИ»
2:10 «НОВОСТИ»
2:25 ЖАҢАЛЫҚТАР»
2:40 «П@УТИНА» бағдарламасы
3:25 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»
3:50 «ӘЙЕЛ СЫРЫ...» бағдарламасы
Дә 04:35



07.05 «ДАУ-ДАМАЙСЫЗ» (қайталау)
07.30 «КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ»
10.30 «ДОМ КУЛЬТУРЫ И СМЕХА» (қайталау)
11.50 «ПЕС-5»
16.00 «ОВРАТ»
18.00 «ЖАЛА МЕН ЖАУЫЗДЫҚ»
19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
20.00 «ТАНЫССЫЗ ТАНЫЛҒАНДАР»
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ

21.40 «НА ТВОЕЙ СТОРОНЕ-2»
23.20 «ЛЕСНИК. СВОЯ ЗЕМЛЯ»
01.10 «ПЕС-5», остроосожетный детектив
02.50 «КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ»
04.00-04.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР



06:00 Әзіл студия
07:00 What's up?
07:30 Сериал «Базарбаевтар»
08:30 31 әзіл
09:30 Т/сериал «Городские легенды»
10:00 Мультсериал «Маша и Медведь»
11:10 Индийский сериал «Ханшайым»
12:40 Турецкий сериал «Ұшқан ұя»
13:40 «Келіндер бәйгесі»
14:40 Ерлалаш
15:00 Уилл Смит в боевике «Хэнкок»
17:00 Т/сериал «Күхня» (қайталау)
18:00 Т/сериал «Күхня»
19:00 Тұсаукесері «Кім кіналі?» ток-шоуы
20:00 Информбюро (рус/каз)
21:00 Турецкий сериал «Ұшқан ұя»
21:55 Индийский сериал «Ханшайым»
23:10 «Отчаянный»
01:30 31 әзіл
02:30 Кел, татуласайық!
04:30 What's up?
05:00 Ризамын



06:00 Т/п «Қуырдақ»
07:00 Т/х «Серт пен сезім»
08:00 «ОЯН, QAZAQSTAN»
10:00 Т/с «Гадалка»
11:00 Т/с «Спецы»
13:20 Т/х «Бастық боламын»
14:20 Т/х «Серт пен сезім»
15:20 Т/с «Домик на счастье»
16:30 Т/с «Гадалка»
17:30 Т/х «Көзайым»
18:30 «Albat»
19:00 Вечерняя программа «Студия 7»
19:30 Т/с «Спецы»
21:21 Сериал «Сержан братан»
22:30 Т/х «Бастық боламын»
23:25 Т/х «Көзайым»
00:25 Т/с «Домик на счастье»
01:30 Т/с «Побег из аула»
02:00 Скетчком «Q-елі»
02:30 Т/п «Тамаша 7 км»
03:20 Т/х «Япырай»
04:00 Т/п «Айна-online»
05:00 Т/п «Қуырдақ»

НТК

07.00 «Разминка» (каз/рус)
07.15 «Опмай, опмай» (каз.)
08.00 Телехикая «91-ТВ» (каз.)
08.50 Әзіл-күлкі бағдарламасы «Екі езу»
09.40 «ШЕРЛОК ГНОМС»
11.00 «МИР НАИЗНАНКУ» (Бразилия)
12.00 «БІР БОЛАЙЫҚ» (каз.)
16.00 «РОБИН ГУД. НАЧАЛО»
18.00 «ОДНАЖДЫ В РОССИИ»
18.35 «МИР НАИЗНАНКУ» (Китай)
19.30 Сериал «ДВЕ ДЕВИЦЫ НА МЕЛИ»
20.30 «ОПЕРАЦИЯ «ВОЗМЕЗДИЕ»
22.10 «НЕЗВАНЬЕ ГОСТИ»
00.00 Телехикая «91-ТВ» (каз.)
00.50 «Vine Time» (каз.)
01.50 «Опмай, опмай» (каз.)
03.10 «Бүлдір-күлдір» (каз.)
04.10 – 05.00 «Екі езу» (каз.)

СЕЙСЕНБІ

8 АҚПАН

QAZAQSTAN

6:00 Әнұран
6:05 «Қазба қазыналары». Деректі фильм.
6:35 AQPAPAT
7:10 BEIJING 2022. МӘНЕРЛЕП СЫРҒАНАУ.
(Ерлер – қысқа бағдарлама). Тікелей трансляция
11:35 «Дениз». Телехикая.
13:00 AQPAPAT
13:10 «Қызық екен...».
14:10 BEIJING 2022. БИАТЛОН. Финал. Ерлер.
Жеке есеп. 20 км. Тікелей трансляция
16:30 «ҚАЗАҚТАР». Деректі фильм.
17:00 AQPAPAT
17:15 «Сарай сыры». Телехикая.
18:00 «ДЕНИЗ». Телехикая.
20:00 AQPAPAT
20:35 «ASHYQ ALAŃ». Қоғамдық-саяси ток-шоу. Тікелей эфир.
21:30 «САРАЙ СЫРЫ». Телехикая.
22:30 «ӨМІР ЫЗҒАРЫ». Телехикая.
0:20 AQPAPAT
0:55 BEIJING 2022. Биатлон. (Финал. Ерлер.
Жеке есеп. 20 км)



5:00 Телесериал. «Барыс Generation»
7:00 Тікелей эфирде «Таңғы хабар»
10:00 Олимпиада күнделігі
10:10 Хоккей. Прямой эфир
12:30 «За что я люблю Казахстан и казахстанцев»
13:00 Телехикая. «Шайқалған шаңырақ»
15:55 Лыжи. Прямой эфир
16:20 Дневник Олимпиады
16:30 Лыжи. Прямой эфир
18:35 Мегахит. «Кровь испугления»
20:00 Қорытынды жаңалықтар
20:30 «Біздің назарда»
21:00 Итоги дня
21:30 Телехикая. «Келінжан»
22:10 Олимпиада күнделігі.
22:30 «Түнгі хабар»
0:00 Әсем әуен
0:30 «Біреудің есебінен» деректі драмасы

ASTANA TV

06:00 «Белгісіз жан» түрік телехикаясы
07:00 «Маша и медведь» м/ф
09:00 «Қарындасым, қарлығашым»
11:10 «Қызым» түрік телехикаясы
12:10 «Жауынгер» корей телехикаясы
13:20 «Сырты бүтін»
14:00 «Айтарым бар» ток-шоуы.
15:00 «Қош келдіңіз!» телехикаясы
15:50 «Вопреки всему» телесериал
16:45 «Хон Гиль Дон» корей телехикаясы
18:10 «Фазилет ханым» түрік телехикаясы
19:00 «Ене» үнді телехикаясы
20:00 ASTANA TIMES
21:00 «Әйел тағдыры 2» түрік телехикаясы
22:00 «Қарындасым, қарлығашым»
00:00 «Жауынгер» корей телехикаясы
01:10 «Сүлеймен Сұлтан» түрік телехикаясы
02:00 «1001 түн» түрік телехикаясы
02:40 ASTANA TIMES (қайталау)
03:30 «Айтарым бар» ток-шоуы.
04.15 «Қош келдіңіз!» телехикаясы
05:00 «Сырты бүтін»
05:30 «KazNet»



6:00 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
7:00 «ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ, ҚАЗАҚСТАН!»
8:00 «ДОБРОЕ УТРО, КАЗАХСТАН!»
9:00 «НА САМОМ ДЕЛЕ»
10:00 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
11:10 «ИЩЕЙКА 6».
12:10 «ВЕСНА МОЕГО СЕРДЦА»
14:00 «НОВОСТИ»
14:15 «ЖАҢАЛЫҚТАР»
14:30 «QOSLIKE» бағдарламасы.
18:30 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»
19:00 «KÖREMİZ»
20:00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20:40 «СЕВЕРНАЯ ЗВЕЗДА»
0:20 «ИЩЕЙКА». Новый сезон
1:20 «СЕВЕРНОЕ СИЯНИЕ. СЛЕДЫ СМЕРТИ»
2:10 «НОВОСТИ»
2:25 ЖАҢАЛЫҚТАР»
2:40 «П@УТИНА» бағдарламасы
3:25 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»
3:50 «ӘЙЕЛ СЫРЫ...» бағдарламасы
Дә 04:35



07.05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР (қайталау)
07.30 «КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ»
11.10 НОВОСТИ
11.50 «ПЕС-5», остроосожетный детектив.
14.00 «ЛЕСНИК. СВОЯ ЗЕМЛЯ»
16.00 «НА ТВОЕЙ СТОРОНЕ-2»
18.00 «ЖАЛА МЕН ЖАУЫЗДЫҚ».
19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
20.00 «ТАНЫССЫЗ ТАНЫЛҒАНДАР», ток-шоу
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
21.40 «НА ТВОЕЙ СТОРОНЕ-2»
23.20 «ЛЕСНИК. СВОЯ ЗЕМЛЯ»
01.10 «ПЕС-5»
02.50 «КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ»
04.00-04.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР



06:00 Әзіл студия
06:30 Информбюро (қайталау)
07:30 «Кім кіналі?» ток-шоуы (қайталау)
08:30 31 әзіл
09:30 Т/сериал «Городские легенды»
10:00 Мультсериал «Маша и Медведь»
11:10 Индийский сериал «Ханшайым»
12:40 Турецкий сериал «Ұшқан ұя»
13:40 «Келіндер бәйгесі»
14:40 Антонио Бандерас в боевике «Отчаянный» (қайталау)
17:00 Т/сериал «Күхня» (қайталау)
18:00 Т/сериал «Күхня»
19:00 Тұсаукесері «Кім кіналі?» ток-шоуы
20:00 Информбюро (рус/каз)
21:00 Турецкий сериал «Ұшқан ұя»
21:55 Индийский сериал «Ханшайым»
23:10 КИНО. «Отчаянный 2»
01:30 31 әзіл
02:40 Сериал «Базарбаевтар»
04:10 What's up?
05:00 Ризамын



06:00 Т/п «Қуырдақ»
07:00 Т/х «Серт пен сезім»
08:00 «ОЯН, QAZAQSTAN»
10:00 Т/с «Гадалка»
11:00 Т/с «Спецы»
13:20 Т/х «Бастық боламын»
14:20 Т/х «Серт пен сезім»
15:20 Т/с «Домик на счастье»
16:30 Т/с «Гадалка»
17:30 Т/х «Көзайым»
18:30 «Albat»
19:00 Вечерняя программа «Студия 7»
19:30 Т/с «Спецы»
21:21 Сериал «Сержан братан»
22:30 Т/х «Домик на счастье»
23:25 Т/х «Көзайым»
00:25 Т/с «Домик на счастье»
01:30 Т/с «Побег из аула»
02:00 Скетчком «Q-елі»
02:30 Т/п «Тамаша 7 км»
03:20 Т/х «Япырай»
04:00 Т/п «Айна-online»
05:00 Т/п «Қуырдақ»

НТК

07.00 «Разминка» (каз/рус)
07.15 «Опмай, опмай» (каз.)
08.00 Телехикая «91-ТВ» (каз.)
08.50 Әзіл-күлкі бағдарламасы «Екі езу»
09.40 «ПРОСТОКВАШИНО» (мультсериал)
09.55 «МАША И МЕДВЕДЬ» (мультсериал)
10.05 Сериал «ДВЕ ДЕВИЦЫ НА МЕЛИ»
11.00 «МИР НАИЗНАНКУ» (Китай)
12.00 «БІР БОЛАЙЫҚ» (каз. прямой эфир)
16.00 «ОПЕРАЦИЯ «ВОЗМЕЗДИЕ»
17.40 «ОДНАЖДЫ В РОССИИ»
18.35 «МИР НАИЗНАНКУ» (Китай)
19.30 Сериал «ДВЕ ДЕВИЦЫ НА МЕЛИ»
20.30 «ЖЕЛЕЗНЫЙ РЫЦАРЬ»
22.40 ВИДЕО: ОХОТНИК НА ПРИЗРАКОВ»
04.00 Телехикая «91-ТВ» (каз.)
01.30 «Vine Time» (каз.)
02.30 «Опмай, опмай» (каз.)
03.10 «Бүлдір-күлдір» (каз.)
04.10 – 05.00 «Екі езу» (каз.)

СӘРСЕНБІ

9 АҚПАН

QAZAQSTAN

6:00 Әнұран
6:05 «Қазба қазыналары». Деректі фильм.
6:25 AQPAPAT
7:00 «Теледәрігер»
8:05 ТАУ ШАҢҒЫСЫ. СЛАЛОМ.
9:55 «Дениз». Телехикая.
11:35 ТАУ ШАҢҒЫСЫ. СЛАЛОМ.
12:50 BEIJING 2022
14:00 «ТЕЛЕДӨРІГЕР». Тікелей эфир
15:00 AQPAPAT
15:15 «Дәуір даналары». Деректі фильм
16:00 «Ақжауын». Телехикая.
17:00 AQPAPAT
17:15 «Сарай сыры». Телехикая.
18:00 «ДЕНИЗ». Телехикая.
20:00 AQPAPAT
20:35 «ASHYQ ALAŃ». Телехикая.
21:30 «САРАЙ СЫРЫ». Телехикая.
22:30 «ӨМІР ЫЗҒАРЫ». Телехикая.
23:30 «Ақжауын». Телехикая.
0:20 AQPAPAT
0:55 BEIJING 2022. Тау шаңғысы. Слалом.



5:00 Телесериал. «Барыс Generation»
7:00 Тікелей эфирде «Таңғы хабар»
10:00 Мегахит. «Кровь испугления»
11:30 «Ол таудан жаратылған»
12:00 «За что я люблю Казахстан и казахстанцев»
13:00 Лыжные двоеборье. Прямой эфир
13:35 Нареза. «Палешеевтер»
14:00 Лыжные двоеборье. Прямой эфир
14:50 Дневник Олимпиады
15:00 «Бүгін». Тікелей эфир
16:00 Телесериал. «Барыс Generation»
17:00 Лыжные двоеборье. Прямой эфир
17:35 Телесериал. «Барыс Generation»
18:00 Мегахит. «Ночная прогулка»
20:00 Қорытынды жаңалықтар
20:30 «Народный контроль»
21:00 Итоги дня
21:30 Телехикая. «Келінжан»
22:10 Олимпиада күнделігі.
22:30 «Түнгі хабар»
0:00 Әсем әуен
0:30 «Біреудің есебінен» деректі драмасы

ASTANA TV

06:00 «Белгісіз жан» түрік телехикаясы
07:00 «Маша и медведь» м/ф
09:00 «Қарындасым, қарлығашым»
11:10 «Қызым» түрік телехикаясы

12:10 «Жауынгер» корей телехикаясы
13:20 «Сырты бүтін»
14:00 «Айтарым бар» ток-шоуы.
15:00 «Қош келдіңіз!» телехикаясы
15:50 «Вопреки всему» телесериал
16:45 «Хон Гиль Дон» корей телехикаясы
18:10 «Фазилет ханым» түрік телехикаясы
19:00 «Ене» үнді телехикаясы
20:00 ASTANA TIMES
21:00 «Әйел тағдыры 2»
22:00 «Қарындасым, қарлығашым»
00:00 «Жауынгер» корей телехикаясы
01:10 «Сүлеймен Сұлтан»
02:00 «1001 түн» түрік телехикаясы
02:40 ASTANA TIMES (қайталау)
03:30 «Айтарым бар» ток-шоуы.
04.15 «Қош келдіңіз!» телехикаясы
05:00 «Сырты бүтін»
05:30 «KazNet»



6:00 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
7:00 «ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ, ҚАЗАҚСТАН!»
8:00 «ДОБРОЕ УТРО, КАЗАХСТАН!»
9:00 «НА САМОМ ДЕЛЕ»
10:00 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
11:10 «ИЩЕЙКА 6».
12:10 «ВЕСНА МОЕГО СЕРДЦА».
14:00 «НОВОСТИ»
14:15 «ЖАҢАЛЫҚТАР»
14:30 «QOSLIKE» бағдарламасы.
18:30 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»
19:00 «KÖREMİZ»
20:00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20:40 «АНОНИМНЫЙ ДЕТЕКТИВ»
0:20 «ИЩЕЙКА». Новый сезон
1:20 «СЕВЕРНОЕ СИЯНИЕ. О ЧЕМ МОЛЧАТ РУСАЛКИ»
2:10 «НОВОСТИ»
2:25 ЖАҢАЛЫҚТАР»
2:40 «П@УТИНА» бағдарламасы
3:25 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»
3:50 «ӘЙЕЛ СЫРЫ...» бағдарламасы
Дә 04:35



07.05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР (қайталау)
07.30 «КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ»
11.10 НОВОСТИ
11.50 «ПЕС-5»
14.00 «ЛЕСНИК. СВОЯ ЗЕМЛЯ»
16.00 «НА ТВОЕЙ СТОРОНЕ-2»
18.00 «ЖАЛА МЕН ЖАУЫЗДЫҚ»
19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
20.00 «ТАНЫССЫЗ ТАНЫЛҒАНДАР»
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
21.40 «НА ТВОЕЙ СТОРОНЕ-2»
23.20 «ЛЕСНИК. СВОЯ ЗЕМЛЯ»
01.10 «ПЕС-5»
02.50 «КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ»
04.00-04.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР



06:00 Әзіл студия
06:30 Информбюро (қайталау)
07:30 «Кім кіналі?» ток-шоуы
08:30 31 әзіл
09:30 Т/сериал «Городские легенды»
10:00 Мультсериал «Маша и Медведь»
11:10 Индийский сериал «Ханшайым»
12:40 Турецкий сериал «Ұшқан ұя» (қайталау)
13:40 «Келіндер бәйгесі»
14:40 КИНО. Антонио Бандерас в боевике «Отчаянный 2» (қайталау)
17:00 Т/сериал «Күхня» (қайталау)
18:00 Т/сериал «Күхня»
19:00 «Кім кіналі?» ток-шоуы
20:00 Информбюро (рус/каз)
21:00 Турецкий сериал «Ханшайым»
23:10 КИНО. «Арена»
01:10 31 әзіл
02:40 Сериал «Базарбаевтар»
04:10 What's up?
05:00 Ризамын



06:00 Т/п «Қуырдақ»
07:00 Т/х «Серт пен сезім»
08:00 «ОЯН, QAZAQSTAN»
10:00 Т/с «Гадалка»
11:00 Т/с «Спецы»
13:00 Скетчком «Q-елі»
13:20 Т/х «Бастық боламын»
14:20 Т/х «Серт пен сезім»
15:20 Т/с «Домик на счастье»
16:30 Т/с «Гадалка»
17:30 Т/х «Көзайым»
18:30 «Albat»
19:00 Вечерняя программа «Студия 7»
19:30 Т/с «Спецы»
21:21 Премьерал Т/х «Пизнессмен Қанат»
22:00 Премьерал Т/х «Алғашқы махаббат»

22:30 Т/х «Бастық боламын»
23:30 Т/х «Көзайым»
00:25 Т/с «Домик на счастье»
01:30 Т/с «Побег из аула»
02:00 Скетчком «Q-елі»
02:30 Т/п «Тамаша 7 км»
03:20 Т/п «Япырай»
04:00 Т/п «Айна-online»
05:00 Т/п «Қуырдақ»

НТК

07.00 «Разминка» (каз/рус)
07.15 «Опмай, опмай» (каз.)
08.00 Телехикая «91-ТВ» (каз.)
08.50 Әзіл-күлкі бағдарламасы «Екі езу»
09.40 «ПРОСТОКВАШИНО»
09.55 «МАША И МЕДВЕДЬ»
10.05 Сериал «ДВЕ ДЕВИЦЫ НА МЕЛИ»
11.00 «МИР НАИЗНАНКУ» (Китай)
12.00 «БІР БОЛАЙЫҚ»
16.00 «ЖЕЛЕЗНЫЙ РЫЦАРЬ»
18.10 «ОДНАЖДЫ В РОССИИ»
18.35 «МАША И МЕДВЕДЬ»
19.30 Сериал «ДВЕ ДЕВИЦЫ НА МЕЛИ»
20.30 «ЖЕЛЕЗНЫЙ РЫЦАРЬ 2»
22.30 «КИЛЛЕР»
00.40 Телехикая «91-ТВ» (каз.)
01.30 «Vine Time» (каз.)
02.30 «Опмай, опмай» (каз.)
03.10 «Бүлдір-күлдір» (каз.)
04.10 – 05.00 Әзіл-күлкі бағдарламасы

БЕЙСЕНБІ

10 АҚПАН

QAZAQSTAN

6:00 Әнұран
6:05 «Қазба қазыналары».
6:30 AQPAPAT
7:05 «Көңіл толығым».
7:25 BEIJING 2022. СНОУБОРД.
9:05 «Сағындырған әндер-ай!»
10:00 «Дениз». Телехикая.
12:00 «Сағындырған әндер-ай!»
12:50 BEIJING 2022. ШАҢҒЫ ЖАРЫСЫ
14:45 BEIJING 2022.
15:00 AQPAPAT
15:15 «Ұлы дала ұлағаты».
15:40 «Talrupo».
16:10 «Ақжауын». Телехикая.
17:00 AQPAPAT
17:15 «Сарай сыры». Телехикая.
18:00 «ДЕНИЗ». Телехикая.
20:00 AQPAPAT
20:35 «ASHYQ ALAŃ».
21:30 «САРАЙ СЫРЫ». Телехикая.
22:30 «ӨМІР ЫЗҒАРЫ». Телехикая.
23:30 «Ақжауын». Телехикая.
0:20 AQPAPAT
0:55 BEIJING 2022. Шаңғы жарысы



5:00 Телесериал. «Барыс Generation»
7:00 Тікелей эфирде «Таңғы хабар»
10:00 Мегахит. «Ночная прогулка»
12:00 «За что я люблю Казахстан и казахстанцев»
13:00 «Шайқалған шаңырақ»
14:00 Хоккей. Прямой эфир
17:00 Телесериал. «Барыс Generation»
18:00 Конькобежный спорт.
19:35 Телесериал. «Барыс Generation»
20:00 Қорытынды жаңалықтар
20:30 «Үкімет»
21:00 Итоги дня
21:30 Телехикая. «Келінжан 2»
22:10 Олимпиада күнделігі.
22:30 «Түнгі хабар»
0:00 Әсем әуен
0:30 «Біреудің есебінен»

10 | ТЕЛЕБАҒДАРЛАМА

№13 (4291) 03/02/2022 Бейсенбі

6:00 «ЖИТЪ ЗДОРОВО!»

7:00 «ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ, ҚАЗАҚСТАН!»

8:00 «ДОБРОЕ УТРО, КАЗАХСТАН!»

9:00 «НА САМОМ ДЕЛЕ»

10:00 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»

11:10 «ИЩЕЙКА Б»

12:15 «РОЗЫГРЫШ»

14:00 «НОВОСТИ»

14:15 «ЖАҢАЛЫҚТАР»

14:30 «QOSLIKE» бағдарламасы.

18:30 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»

19:00 «KÖREMİZ»

20:00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»

20:40 «АНОНИМНЫЙ ДЕТЕКТИВ»

20:40 «ИЩЕЙКА». Заключительная серия

1:20 «СЕВЕРНОЕ СИЯНИЕ. О ЧЕМ МОЛЧАТ РУСАЛИИ»

2:10 «НОВОСТИ»

2:25 «ЖАҢАЛЫҚТАР»

2:40 «П@УТИНА» бағдарламасы

3:25 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»

3:50 «ЭЙЕЛ СЫРЫ...» бағдарламасы

До 04:35

07.05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР (қайталау)

07:30 «КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ»

11.10 НОВОСТИ

11:50 «ПЁС-5»

14.00 «ЛЕСНИК. СВОЯ ЗЕМЛЯ»

16.00 «НА ТВОЕЙ СТОРОНЕ-2»

18.00 «ЖАЛА МЕН ЖАУЫЗДЫҚ»

19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР

20.00 «АСТАРЛЫ АҚИҚАТ. ТАНЫССЫЗ ТАНЫЛҒАНДАР», ток-шоу

21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ

21.40 «НА ТВОЕЙ СТОРОНЕ-2»

23.20 «ЛЕСНИК. СВОЯ ЗЕМЛЯ», 01.10 «ПЁС-5»

02.50 «КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ»

04.00-04.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР

06:00 Әзіл студия

06:30 Информбюро (қайталау)

07:30 «Кім кіналі?» ток-шоуы

08:30 31 әзіл

09:30 Т/сериял «Городские легенды»

10:00 Мультсериял «Маша и Медведь»

11:10 «Ханшайым» (қайталау)

12:40 «Ұшқан ұя» (қайталау)

13:40 «Келіндер байгесі»

14:40 Ералаш

14:50 «Арена» (қайталау)

17:00 Т/сериял «Күхня» (қайталау)

18:00 Т/сериял «Күхня»

19:00 «Кім кіналі?» ток-шоуы

20:00 Информбюро (рус/каз)

21:00 Түрециялық сериал «Ұшқан ұя»

21:55 Индиялық сериал «Ханшайым»

23:10 КИНО. «Лэйк Пэсид: Озеро страха»

01:10 31 әзіл

02:40 Сериал «Базарбаевтар»

04:10 What's up?

05:00 Ризамын

06:00 Т/п «Қуырдақ»

07:00 Т/х «Серт пен сезім»

08:00 «ОЯН, ҚАЗАҚСТАН»

10:00 Т/с «Гадалка»

12:00 Т/с «Спецназ»

13:00 Скетчком «Q-елі»

13:20 Т/х «Бастық боламын»

14:20 Т/х «Серт пен сезім»

15:20 Т/с «Домик на счастье»

16:30 Т/с «Гадалка»

17:30 Т/х «Казайым»

18:30 «Айбат»

19:00 Вечерняя программа «Студия 7»

19:30 Т/с «Спецназ»

21:21 Премьерал Т/х «Пизнесмен Қанат»

22:00 Премьерал Т/х «Алғашқы махаббат»

22:30 Т/х «Бастық боламын»

23:25 Т/х «Казайым»

00:25 Т/с «Домик на счастье»

01:30 Т/с «Побег из аула»

02:00 Скетчком «Q-елі»

02:30 Т/п «Тамаша 7 км»

03:20 Т/х «Япырай»

04:00 Т/п «Айна-online»

05:00 Т/п «Қуырдақ»

07.00 «Разминка» (каз/рус)

07.15 «Опмай, опмай» (каз.)

08.00 Телехикая «91-ТВ» (каз.)

08.50 Әзіл-күлкі бағдарламасы «Екі езу»

09.40 «ПРОСТОКВАШИНО» (мультсериял)

09.55 «МАША И МЕДВЕДЬ» (мультсериял)

10.05 Сериал «ДВЕ ДЕВИЦЫ НА МЕЛИ»

11.00 «МИР НАИЗНАНКУ» (Китай)

12.00 «БІР БОЛАЙЫҚ» (каз. прямой эфир)

16.00 «ЖЕЛЕЗНЫЙ РЫЦАРЬ 2»

18.00 «ОДНАЖДЫ В РОССИИ»

18.35 «МИР НАИЗНАНКУ» (Китай)

19.30 Сериал «ДВЕ ДЕВИЦЫ НА МЕЛИ»

20.30 «ПАРОЛЬ «РЫБА-МЕЧ»

22.10 «ИГРА ГАННИМЕЛА»

00.00 Телехикая «91-ТВ» (каз.)

00.50 «Vine Time» (каз.)

01.50 «Опмай, опмай» (каз.)

03.10 «Бүлдір-күлдір» (каз.)

04.10 – 05.00 «Екі езу» (каз.)

ЖҰМА

11 АҚПАН

6:00 Әнұран

6:05 «Қазба қазыналары». Деректі фильм.

6:25 AQRARAT

7:00 «Теледәрігер»

8:00 «Көңіл толқыны»

8:50 ТАУ ШАҒЫСЫ. СУПЕР-ГИГАНТ.

11:30 «Дениз». Телехикая.

13:00 AQRARAT

13:10 «Қызық екен...».

14:00 «ТЕЛЕДӘРІГЕР». Тікелей эфир

14:50 BEIJING 2022. БИАТЛОН. СПРИНТ

16:25 «Тапрым».

17:00 AQRARAT

17:15 «Сарай сыры». Телехикая.

18:00 «ДЕНИЗ». Телехикая.

20:00 AQRARAT

20:30 «ASHYQ ALAI».

21:25 «САРАЙ СЫРЫ». Телехикая.

22:25 «ӨМІР ЫЗҒАРЫ». Телехикая.

23:25 «Ақжауын». Телехикая.

0:15 AQRARAT

0:50 BEIJING 2022. Биатлон. Спринт

2:25 «Ashyq alai».

5:00 Телесериял. «Барыс Generation»

7:00 Тікелей эфирде «Таңғы хабар»

10:00 Мегакит. «Твои, мои и наши»

12:00 «За что я люблю Казахстан и казахстанцев»

13:00 Зимние Олимпийские игры 2022.

14:35 Нарезка. «Поленщевтер»

15:00 «Бүгін». Тікелей эфир

15:45 Прыжки с трамплина. Прямой эфир

16:30 Телесериял. «Барыс Generation»

17:00 Прыжки с трамплина. Прямой эфир

18:05 Мегакит. «Приказано: уничтожить»

20:00 Қорытынды жаңалықтар

20:30 «Үкімет»

21:00 Итоги дня

21:30 Телехикая. «Келінжан 2»

22:10 Олимпиада күнделігі.

22:30 «Түнгі хабар»

0:00 Әсем әуен

0:30 «Біреудің есебінен» деректі драмасы

06:00 «Белгісіз жан» түрік телехикаясы

07:00 «Маша и медведь» м/ф

09:00 «Қарындасым, қарлығашым»

11:10 «Қызым» түрік телехикаясы

12:10 «Жауынгер» корей телехикаясы

13:20 «Сырты бүгін»

14:00 «Айтарым бар» ток-шоуы.

15:00 «Қош келдіңіз!» телехикаясы

15:50 «Вопреки всему» телесериал

16:45 «Хон Гиль Дон» корей телехикаясы

18:10 «Фазилет ханым» түрік телехикаясы

19:00 «Ене» үнді телехикаясы

20:00 ASTANA TIMES

21:00 «Әйел тағдыры 2» түрік телехикаясы

22:00 «Қарындасым, қарлығашым»

00:00 «Жауынгер» корей телехикаясы

01:10 «Сұлеймен Сұлтан» түрік телехикаясы

02:00 «1001 түн» түрік телехикаясы

02:40 ASTANA TIMES (қайталау)

03:30 «Айтарым бар» ток-шоуы.

04.15 «Қош келдіңіз!» телехикаясы

05:00 «Сырты бүгін»

05:30 «KazNet»

6:00 «ЖИТЪ ЗДОРОВО!»

7:00 «ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ, ҚАЗАҚСТАН!»

8:00 «ДОБРОЕ УТРО, КАЗАХСТАН!»

9:00 «НА САМОМ ДЕЛЕ»

10:00 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»

11:10 «ИЩЕЙКА Б». Многосерийный фильм

12:15 «РОЗЫГРЫШ»

14:00 «НОВОСТИ»

14:15 «ЖАҢАЛЫҚТАР»

14:30 «QOSLIKE» бағдарламасы.

18:30 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»

19:00 «KÖREMİZ»

20:00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»

20:40 «ПОЛЕ ЧУДЕС»

21:55 «АНОНИМНЫЙ ДЕТЕКТИВ»

1:30 «МУЖСКОЕ/ЖЕНСКОЕ»

2:15 «НОВОСТИ»

2:30 ЖАҢАЛЫҚТАР»

2:45 «П@УТИНА» бағдарламасы

3:30 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»

4:00 «ЭЙЕЛ СЫРЫ...» бағдарламасы

До 04:45

07.05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР (қайталау)

07.30 “КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ”

11.20 НОВОСТИ

12.00 “ПЁС-5”

14.10 “ЛЕСНИК. СВОЯ ЗЕМЛЯ”

16.00 “НА ТВОЕЙ СТОРОНЕ-2”

18.00 “ЖАЛА МЕН ЖАУЫЗДЫҚ”.

19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР

20.00 “ДАУ-ДАМАЙСЫЗ”. Жаңа маусым!

20.35 “КТКweb”. Жаңа маусым!

21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ

21.40 “НЕРАСКРЫТЫЙ ТАЛАНТ”

01.10 “ПЁС-5”

03.00 “КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ”

04.00-04.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР

06:00 Әзіл студия

06:30 Информбюро (қайталау)

07:30 Сериал «Базарбаевтар»

08:30 31 әзіл

09:30 Т/сериял «Городские легенды»

10:00 Мультсериял «Маша и Медведь»

11:10 «Ханшайым» (қайталау)

12:40 Түрециялық сериал «Ұшқан ұя» (қайталау)

13:40 «Келіндер байгесі»

14:40 Ералаш

15:00 КИНО. «Лэйк Пэсид: Озеро страха»

17:00 Т/сериял «Күхня» (қайталау)

18:00 Т/сериял «Күхня»

19:00 «Кім кіналі?» ток-шоуы

20:00 Информбюро (рус/каз)

21:00 Түрециялық сериал «Ұшқан ұя»

21:55 Индиялық сериал «Ханшайым»

23:10 «Легенда №17»

02:00 31 әзіл

02:40 Сериал «Базарбаевтар»

04:10 What's up?

05:00 Ризамын

06:00 Т/п «Қуырдақ»

07:00 «Серт пен сезім»

08:00 «ОЯН, ҚАЗАҚСТАН» таңғы бағдарламасы

10:00 Т/с «Гадалка»

11:00 Т/с «Спецназ»

13:00 Скетчком «Q-елі»

14:20 Т/х «Бастық боламын»

15:30 Т/х «Серт пен сезім»

15:50 Т/с «Домик на счастье»

16:30 Т/х «Гадалка»

17:30 Т/х «Казайым»

18:30 «Айбат»

19:00 Вечерняя программа «Студия 7»

21:20 Т/с «Спецназ»

21:21 Премьерал Т/х «Пизнесмен Қанат»

22:00 Т/х «Алғашқы махаббат»

22:30 Т/х «Бастық боламын»

23:25 Т/х «Казайым»

00:25 Т/с «Побег из аула»

02:00 Скетчком «Q-елі»

02:30 Т/п «Тамаша 7 км»

03:20 Т/х «Япырай»

04:00 Т/п «Айна-online»

05:00 Т/п «Қуырдақ»

07.00 «Разминка» (каз/рус)

07.15 «Опмай, опмай» (каз.)

08.00 Телехикая «91-ТВ» (каз. закл.)

08.50 «Екі езу» (каз.)

09.40 «ПРОСТОКВАШИНО»

09.55 «МАША И МЕДВЕДЬ»

10.05 Сериал «ДВЕ ДЕВИЦЫ НА МЕЛИ»

11.00 «МИР НАИЗНАНКУ» (Китай)

12.00 «БІР БОЛАЙЫҚ»

16.00 «ПАРОЛЬ «РЫБА-МЕЧ»

17.45 «ОДНАЖДЫ В РОССИИ»

18.30 «СМОКИНГ»

20.10 «ПРОФЕССИОНАЛ»

22.20 «ОСОБО ОПАСНЫ»

00.40 Телехикая «91-ТВ» (каз.)

01.30 «Vine Time» (каз.)

02.30 «Опмай, опмай» (каз.)

03.10 «Бүлдір-күлдір» (каз.)

04.10 – 05.00 «Екі езу» (каз.)

СЕНБІ

12 АҚПАН

6:00 Әнұран

6:05 «Қазба қазыналары».

6:30 AQRARAT

7:05 «Әйел әлемі»

7:40 «Теледәрігер»

8:35 ВВС ұсынады: «Тұмау».

9:25 «TALPYN».

10:00 «Дениз». Телехикая.

12:00 «Ән мен әнші»

13:55 BEIJING 2022. КОНЬКИМЕН ЖҮГІРУ

14:50 BEIJING 2022. КОНЬКИМЕН ЖҮГІРУ

15:55 Қуандық Рақымының концерті

18:00 «ДЕНИЗ». Телехикая.

20:00 «MÄSELE». Тікелей эфир

20:40 «Qazaqstan дауысы».

22:30 «ӨМІР ЫЗҒАРЫ». Телехикая.

23:30 «КЕЗДЕЙСӨҚ ӘКЕ». Көркем фильм

1:25 BEIJING 2022 (қайталау)

2:30 «Mäsele».

5:00 Телесериял. «Барыс Generation»

5:45 Мегакит. «Твои, мои и наши»

7:00 Телесериял. «Женатики»

9:00 «Әзін-әзі тану»

9:15 Тұсаукесер! ХХІ ғасыр көшбасшысы

10:15 «Тарих. Тағдыр. Тұлға».

11:15 Кино. «Станция судьбы».

13:00 Телехикая марафоны. «Келінжан 2»

15:00 Биатлон. Прямой эфир

16:15 Телесериял. «Барыс Generation»

17:05 Фигурное катание. Прямой эфир

20:40 Телесериял. «Барыс Generation»

21:00 Ақпарат арнасы «7 күн»

22:00 Национальный интерес с Ерланом Бекхожиным

23:30 Олимпиада күнделігі.

23:50 Discovery: Сквозь червоточину с Морганом Фрименом

0:35 Әсем әуен

06:00 «Белгісіз жан» түрік телехикаясы

07:00 м/ф «Маша и медведь»

09:00 «Қарындасым, қарлығашым» үнді телехикаясы

11:10 «Қызым» түрік телехикаясы

12:10 «Жауынгер» корей телехикаясы

13:10 «Келіндер» телехикаясы

18:10 «Фазилет ханым» түрік телехикаясы

19:00 «Ене» үнді телехикаясы

20:00 «Астана кеші көңілді»

21:00 «Әйел тағдыры 2» түрік телехикаясы

22:00 «Қарындасым, қарлығашым» үнді телехикаясы

00:00 «Жауынгер» корей телехикаясы

01:10 «Сұлеймен Сұлтан» түрік телехикаясы

02:00 «1001 түн» түрік телехикаясы

02:40 Астана кеші көңілді»

03:10 «Келіндер» телехикаясы

6:00 «ЭЙЕЛ СЫРЫ...» бағдарламасы

7:30 «ТОЙ ЗАКАЗ» бағдарламасы

8:05 «П@УТИНА» бағдарламасы

8:55 ПРЕМЬЕРА. К ЮБИЛЕЮ ЛЬВА ЛЕЩЕНКО.

«ВСЕ, ЧТО В ЖИЗНИ ЕСТЬ У МЕНЯ»

10:25 «СВЕТКА»

14:20 Ольга Гришина, Евгений Лаврентьев в многосерийном фильме «БОЙСЯ ЖЕЛАНИЙ СВОИХ»

18:00 «АЙНА» бағдарламасы. Тікелей эфир

19:00 «ДВЕ ЗВЕЗДЫ. ОТЦЫ И ДЕТИ»

24:55 Премьера. Фёдор Федотов, Соня Присс, Алексей Гуськов, Юра Борисов, Тимофей Трибунцев, Юрий Колоколников в фильме «СЕРЕБРЯНЫЕ КОНЬКИ»

23:30 «ХРУСТАЛЬНЫЙ»

1:50 «П@УТИНА» бағдарламасы

2:40 «ЭЙЕЛ СЫРЫ...» бағдарламасы

До 4:30

07.05 «МЕРЕКЕЛІК КОНЦЕРТ»

08.00 «КАСЫП», телехикая

09.00 «КТК-да ҚАБАТОВ»

10.00 НОВОСТИ

10.40 «СМЕЯТЬСЯ РАЗРЕШАЕТСЯ»

12.30 «НЕРАСКРЫТЫЙ ТАЛАНТ-2», детективная мелодрама (қайталау)

16.10 «МЭЖНҮН», өзбек телехикаясы

18.10 «МАФИЯ МЕН ТАҚИЯ» театрының думанды кеші

21.00 «БОЛЬШИЕ НОВОСТИ». Новый сезон!

22.00 «НЕРАСКРЫТЫЙ ТАЛАНТ-3», детективная мелодрама. Премьерал

01.20 «КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ», түрік телехикаясы (қайталау)

03.00-04.30 «КТК-да ҚАБАТОВ» (қайталау)

06:00 Әзіл студия

07:00 Тәтті шоу

08:00 31 әзіл

09:00 Тамаша live

09:30 Готовим с Адель (қайталау)

10:00 Ералаш

10:30 Мультсериял «Лило и Стич»

11:00 КИНО. «Родной ребенок»

14:30 Анимационный фильм «Волки и овцы: Безумное превращение»

16:30 «Легенда №17» (қайталау)

19:25 «Астерикс на Олимпийских играх»

22:00 КИНО. Мал Гибсон в историческом боевике «Патриот»

01:20 Тамаша live (қайталау)

02:00 What's up?

02:30 Әзіл студия

03:30 Әзілдер күнделігі

05:00 Ризамын

06:00 Т/п «Қуырдақ»

06:30 Т/п «Гү-гүлет»

07:00 Т/п «Япырай»

08:00 Т/п «Құтты қоңақ»

09:00 Т/х «Тақиясыз періште»

10:00 Т/п «Орёл и решка»

11:00 К/с «Любовь без памяти»

15:00 К/ф «Қайта оралу»

17:30 Т/х «Зың-зың Күлпәш»

19:20 Т/х «Пизнесмен Қанат»

20:00 Сериал «Сержан братан»

21:00 К/ф «Двойник дьявола»

00:00 К/ф «В ожидании варваров»

02:00 Т/х «Зың-зың Күлпәш»

04:30 Скетчком «Q-елі»

05:10 Т/п «Қуырдақ»

07.00 «Бүлдір-күлдір» (каз.)

08.30 «Жұлдызды Weekend» (каз.)

09.20 «ТІК ТОО» (каз.)

09.40 Әзіл-күлкі бағдарламасы «Екі езу»

10.00 «ПРОСТОКВАШИНО» (мультсериял)

10.30 «МАША И МЕДВЕДЬ» (мультсериял)

10.50 «ДРАКОНЫ И ВСАДНИКИ ОЛУХА»

11.40 «СМОКИНГ»

13.30 «КУНГ-ФУ ПАНДА 3»

15.00 «СӨНДІ АЛМАС» (каз.)

19.30 «СТРАНСФОРМЕРЫ: ЭПОХА ИСТРЕБЛЕНИЯ» (фантастический боевик, Марк Уолберг, Стэнли Туччи)

22.30 «ДЖУНГЛИ» (драматический триллер, Дэниэл Рэдклифф)

00.30 «ТРЕТИЙ ЛИШНИЙ»

02.00 «Талантым – тағдырым»

03.10 «ОПМАЙ, ОПМАЙ» (каз.)

03.50 Әзіл-күлкі бағдарламасы «Екі езу»

04.20 – 05.00 «Бүлдір-күлдір» (каз.)

ЖЕКСЕНБІ

13 АҚПАН

6:00 Әнұран

6:05 «Қазба қазыналары». Деректі фильм.

6:30 «Дәуір даналары». Деректі фильм

7:15 «Теледәрігер»

8:10 «TALPYN».

8:45 «Кездейсоқ әке». Көркем фильм

10:00 «Дениз». Телехикая.

12:00 «Көңіл толқыны».

12:50 BEIJING 2022. ШАҒҒЫ ЖАРЫСЫ.

14:50 BEIJING 2022. БИАТЛОН (Әйелдер – 10 км; Ерлер – 12,5 км)

17:40 BEIJING 2022

18:00 «ДЕНИЗ». Телехикая.

20:00 «АРТА». Сараптамалық бағдарлама.

20:50 «Жүзден жүйрік»

22:30 «ӨМІР ЫЗҒАРЫ». Телехикая.

23:30 «Арта». Сараптамалық бағдарлама.

0:20 BEIJING 2022. Биатлон (Әйелдер – 10 км; Ерлер – 12,5 км)

5:00 Телесериял. «Барыс Generation»

6:00 Телесериял. «Женатики»

7:20 «Самопознание»

7:30 Бобслей. Прямой эфир

9:50 Олимпиада күнделігі

10:00 Хоккей. Прямой эфир

12:30 Телехикая марафоны. «Келінжан 2»

16:00 Телесериял. «Барыс Generation»

17:00 Шорт-трек. Четвертьфиналы.

18:45 Дневник Олимпиады

19:00 Конькобежный спорт. Прямой эфир

19:25 «Mәжіліс.kz»

19:50 Конькобежный спорт.

21:00 «7 күн»

22:00 «Большая неделя». Прямой эфир

23:30 Олимпиада күнделігі.

23:50 Discovery: Сквозь червоточину с Морганом Фрименом

0:35 Әсем әуен

06:00 «Белгісіз жан» түрік телехикаясы

07:00 «Маша и медведь»

09:00 «Қарындасым, қарлығашым»

11:10 «Қызым» түрік телехикаясы

12:10 «Жауынгер» корей телехикаясы

13:10 «Алдараспан»

16:00 «Брат или враг 2» к/ф

18:10 «Фазилет ханым» түрік телехикаясы

19:00 «Ене» үнді телехикаясы ТҰСАУКЕСЕР!

20:00 «Астана кеші көңілді» бағдарламасы

20:45 «Аялы алақан»

21:00 «Әйел тағдыры 2» түрік телехикаясы

22:00 «Қарындасым, қарлығашым»

00:00 «Жауынгер» корей телехикаясы

01:10 «Сұлеймен Сұлтан» түрік телехикаясы

02:00 «1001 түн» түрік телехикаясы

02:40 Астана кеші көңілді»

03:10 «Келіндер» телехикаясы

6:00 «ЭЙЕЛ СЫРЫ...» бағдарламасы

7:25 «ТОЙ ЗАКАЗ» бағдарламасы

8:00 «П@УТИНА» бағдарламасы

8:50 «ВОСКРЕСНЫЕ БЕСЕДЫ»

9:05 «ЧУЖАЯ МИЛЛА»

12:30 «ҚАЗАҚША ТУРИЗМ. DUBAI»

13:00 «ДВЕ ЗВЕЗДЫ. ОТЦЫ И ДЕТИ»

14:50 «СЕРЕБРЯНЫЕ КОНЬКИ»

17:25 «ДОБРЫЙ ВЕЧЕР, КАЗАХСТАН!»

18:30 «ЛУЧШЕ ВСЕХ»

20:00 «ГРАНИ». Прямой эфир

21:00 «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ 2»

0:50 «СОЗВЕЗДИЕ ЛЬВА»

3:15 «П@УТИНА» бағдарламасы

4:00 «ЭЙЕЛ СЫРЫ...» бағдарламасы

До 4:45

07.05 «МЕРЕКЕЛІК КОНЦЕРТ»

08.00 «СОФАДЫ ЖҮРЕК»

10.00 «ДОМ КУЛЬТУРЫ И СМЕХА»

11.30 «НЕРАСКРЫТЫЙ ТАЛАНТ-3»

15.10 «МАХАББАТ – ЖҰМАҚ ТӨРІНДЕЙ»

18.30 «ӘН МЕН ӘНШІ»

21.00 «ПОРТРЕТ НЕДЕЛИ»

22.00 «ОЛЮШЕ ВСЕХ», мелодрама. В главной роли Татьяна Колганова

23.40 «ДОМ КУЛЬТУРЫ И СМЕХА»

01.10 «КЕКТЕН ТУҒАН МАХАББАТ»

03.20-04.30 «МЕРЕКЕЛІК КОНЦЕРТ»

06:00 Әзіл студия

06:30 31 әзіл

08:00 Тамаша live

08:30 Тәтті шоу

09:00 TeleBingo. Прямой эфир

09:25 Готовим с Адель

09:55 Ералаш

10:30 Мультсериял «Ладдинг»

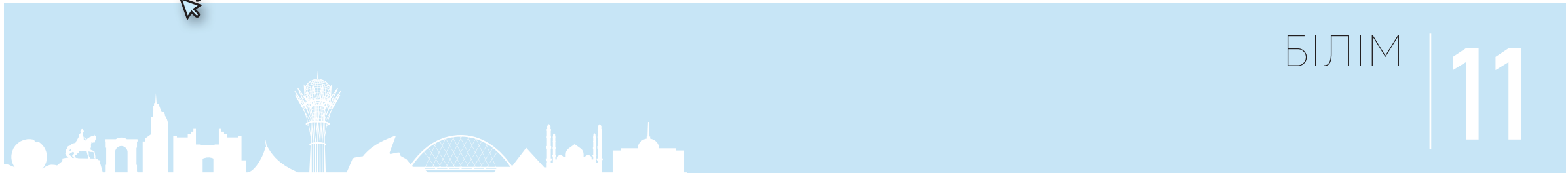
11:00 «Волки и овцы: безумное превращение» (қайталау)

13:00 «Патриот» (қайталау)

16:50 «Астерикс на Олимпийских играх»

19:25 «Астерикс и Обеликс в Британии»

2



БЕЙІМ МЕН БӘСЕКЕ

Кез келген елдің қарыштап алға дамуы, биік белестерді бағындыруы білімге байланысты екені анық. Олай болса үздік шәкірттер тәрбиелеу, өз ісіне шебер мамандар даярлау – қоғамдық күнтізбеде алғашқы орындардан көрініс табатын мәселе.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласында: «XXI ғасыр – білім мен біліктің дәуірі. Әр адам өзін үздіксіз жетілдіріп, жаңа кәсіптерді игеріп, үнемі заман агымына бейімделу арқылы ғана бәсекелік қабілетін арттыра алады. Білім мен технология, жоғары еңбек өнімділігі ел дамуының басты қозғаушы күші болуға тиіс» деп баса айтқан болатын. Бұл сөздердің жаны бар. Себебі қазір бой жарыстыратын емес, ой жарыстыратын кезең. Тек сауатты ел ғана әлемдік аренада көш бастап, өзінің басымдығын көрсете алмақ.

Осы орайда біз заманауи үлгідегі, қоғамға қажетті мамандар даярлау барысын басты назарға алып, студенттеріміздің жан-жақты білім алуына бар жағдай жасаудамыз. Алдағы уақытта тағы да қосымша мамандықтар ашылып, білім беру барысын одан әрі тереңдету тәсілі жүзеге асырылатыны белгілі. Себебі ел Президенті білім беру барысын қайта реформалауды тапсырып, нарықтың сұранысын қанағаттандыратын мамандарды көптеп дайындау қажеттігін алға тартқан болатын.

Қазіргі таңда елімізде медицина саласын дамыту барынша қолға алынған. Білікті мамандар даярлаудың маңыздылығы пандемия кезінде көрініс тауып, ең маңызды мамандықтардың бірі ретінде медицина саласы қызметкерлері екені айқын көрініс тапты. Сол себепті карантин кезінде болашақ кадрлардың көптеп дайындалуы сөз болып, алдағы жылдары мамандар санын арттыру қоғамдағы ең өзекті мәселелердің бірі ретінде талқыланды.

Әрине, ел іргесіне індет енген кезде ең алдымен ақ халатты абзал жандарға ауыртпалық түскені белгілі. Тіпті аурудың бел ортасында жүргендіктен, дәрігерлердің өзі сырқатқа душар болып, еріксіз жоғары оқу орындарының үздік студенттерін мемлекет жұмысқа тартуға мәжбүр болды. Бұл, әрине, қазіргі таңда медициналық білім берудің бір жолға қойылғандығы мен оқу ордаларындағы білім сапасының көңіл қуанатынына байланысты, әлі қолына диплом алмаса да, білгір маманға айналып үлгергендігінің дәлелі.

Мемлекет басшысы өз кезегінде



алдағы уақытта медицина саласына қомақты қаржы құю қажеттігін баса айтты.

«Бұл қаражат инфрақұрылымға, маман даярлауға және халықты дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етуге жұмсалуға тиіс. Фармацевтика өнеркәсібіне ерекше көңіл бөлу қажет. Вируспен күрес кезінде дәл осы сала еліміздің бәсекеге қабілеті мен қауіпсіздігі үшін маңызды екеніне көзіміз жетті. Сондықтан медицина өнімдерін Зертханалық және техникалық сынақтан өткізетін орталық құруымыз керек. Жаһандық фармацевтикалық корпорациялармен ынтымақтастықты жандандырған жөн» деді Президент өзінің Жолдауында.

Білім саласын жақсарту барысында ең алдымен сапаға мән берген жөн. Көп маман даярлау басты мақсат емес, болашақта өз кәсібінен нәсіп табатын, ел әлеуетін арттыратын тұлғалар тәрбиелеу ең негізгі алғышарттардың бірі болмақ. Бұл мәселені де Мемлекет басшысы тілге тиек етіп, білім беру ұйымдарының сапасын қатаң бақылауға алып, қазіргі таңда қоғамда жүзеге асырылып жатқан ірі бизнес салаларына қандай мамандар тапшы екенін айқындау қажеттігін қаперге алуды ұсынды.

«Білім саласы туралы айтар болсақ, айналып келгенде, әңгіме оның сапасына келіп тіреледі. Нарық нақты

бір сала мамандарын талап етсе, ал біздің Білім министрлігінің нормативтік талабы басқа. Егер қазіргі нарық сұранысы белгілі бір сала маманын талап етсе, соған сай сіздер де өзгеріп отыруларыңыз керек» деді Қасым-Жомарт Тоқаев ірі бизнес өкілдерімен кездесуінде.

Оған қоса, қазіргі таңда білім беру барысын жақсарту мақсатында ұстаздардың еңбегі жоғары бағаланып, оларға лайықты сый-құрмет көрсетілуде. Жалақыны көтеру, жаңа кадрлар даярлау, біліктілігін арттыру тәрізді мәселелер күн тәртібінде алғашқы орындарға қойылған. Мұның бәрі мұғалім мәртебесін одан әрі биіктетіп, өз ісіне жауапты, шыңдалған шәкірттер тәрбиелейтін, ел дамуына сүбелі үлес қосатын педагогтардың қызметін арттыруға бағытталған.

Әрине, кез келген жаңашылдық – жарқын болашақтың кепілі. Болашағымыздың асқақ болуы үшін басты назар бүгінге аударылуы тиіс. Білім – барлық дүниенің бастауы. Олай болса еліміздің гүлденуіне атсалысатын, озық елдермен терезені теңестіретін білікті мамандар, білгір ұстаздар қауымы көп болсын!

Бибіжамал ОМАРОВА,
т. ғ. қ., доцент, «Астана»
медицина университетінің
кафедра меңгерушісі

Пандемияға байланысты 2020 жылы барлық оқу жүйесі онлайн тәртібінде қашықтан оқыту жүйесіне көшкен болатын. Алғашында бұл жүйемен оқыту қиындық тудырғаны рас. Әсіресе, мұғалімдер мен оқушылар үшін біраз кедергілер кездесті. Жалпы онлайн-оқытудың артықшылығы мен кемшілігі туралы №82 «Дарын» мамандандырылған лицейінің бастауыш сынып мұғалімі Қаламқас Қабдрашитқызы пікірімен бөліскен еді.

ҚАШЫҚТАН ОҚЫТУДЫҢ ДА АРТЫҚШЫЛЫҒЫ БАР

Коронавирус пандемиясы кезінде мұғалімдер мен оқушыларға қиындық туғаны рас. Әсіресе, мұғалімдерге салмақ түсті деп айтар едім. Себебі кезекші сыныптарға сабақ бердік. Одан бөлек, екінші ауысымда онлайн оқитын сыныбымыз болды. Яғни әр сабақты бір күнде 3 рет бердік. «Ата-ана-бала-мектеп» осы үштік одақ бірлесіп, жұмыс істедік. Мектеп басшылығы осындай кезде әр педагогқа түсіністікпен қарап, жағдайымызды реттеді. Әр ұстазға және көпбалалы, аз қамтылған отбасы балаларына техникалық құрылғылар және роутерлер берілді. Сондай-ақ цифрлық сауаттылыққа қатысты мұғалімдерге мектеп әкімшілігі арнайы курстар ұйымдастырып, қадағалады. Бастапқыда әбден үйреніскенше кемшіліктер де болды. Мәселен, платформаларға үйрену кезінде балалар мұғалімнің, мұғалім балалардың дауысын естімей қалған сәттер болды. Кейде техникалық себептермен оқушылар сабаққа қосыла алмаған сәт те болды. Мұндайда сол қатыспаған оқушымен жеке жұмыс жасадық. Әрбір оқушы назардан тыс қалмады. Онлайн-оқытуда Zoom, Microsoft Teams, Classroom платформаларын тиімді деп айтар едім. Себебі үй жұмысы жүктеледі, кімнің орындап-орындамағанын қадағалай аламыз, кері байланыс жасалады. Арнайы журналы да бар. Онлайн оқыту дәстүрлі оқытуға қарағанда мұғалімдерге екі есе ауырлау болды. Сабақ беруден бөлек, күнделікті дәптер тексеру, тапсырма жазу, сабаққа көрнекіліктер дайындау және онлайн оқытындар үшін слайд жасау сынды жұмыстар болды. Дегенмен онлайн білім беруде аз да болса тәжірибе жинадық. Сабақ өтудің әртүрлі тиімді жолдарын үйрендік. Бірақ бірінші сынып оқушыларына бұл форматты қолдануға қарсы болар едім. Себебі бұл жастағы оқушылар мектеп қабырғасында білім алып, қарым-қатынасты үйренгені



дұрыс. Бұл өз кезегінде психикасына да әсер етеді. Ал онлайн-оқудың артықшылығы – ата-ананың да, оқушының да цифрлық сауаттылығын арттырды. Цифрлық жүйеге көшуге дайындықты нығайтты. Барлық адам цифрлық жүйеде жұмыс істей алды. Кемшілігі деп уақыт тапшылығын айтар едім. Себебі әр оқушы платформада 20-30 минуттан артық отыра алмайды. Яғни қарым-қатынас жасауда бұл кедергі болғаны рас. Дәстүрлі оқытуда білім толық беріледі. Өйткені оқушы жұптық, топтық жұмыс жасайды, ойын еркін жеткізеді, т. б.

Қашықтан оқытуды күрделі процесс деп санауымыз керек. Қазіргі заманда бәрі де қолжетімді әрі мұғалім міндеттері жеңілдетілді деп айтар едім. Тек дұрыс материалды тандап, оқушылармен байланыс үзбеу қажет. Қорыта келе айтарым, қашықтан оқыту жүйесінің рөлі қазіргі таңда білім саласы үшін маңызды. Өйткені қашықтан оқыту арқылы оқушылар да, мұғалімдер де әлемдік ақпаратпен байланыса алады, білімін шыңдап, өзін дамытуға мүмкіндігі мол.

ТАРИХИ БЕТБҰРЫС БАСТАЛДЫ

Раиса АГИБАЕВА,
Қазақстан Журналистер
одағының мүшесі:

– Қазақстан өмірінде тарихи бетбұрыс басталды. Президент Қ.Тоқаев сендіргендей, Қазақстанның өмірі енді бұрынғыдай болмайды. 2022 жылғы 11 қаңтарда Парламентте сөйлеген сөзінде Мемлекет басшысы бірқатар негізгі реформаларды жариялады, басқалары алда айтылатын халыққа Жолдауында атап өтілетін болады. Еліміздің саяси бағыты азаматтарымыздың әл-ауқаты мен әлеуметтік жағдайын жақсартуға бағытталған. Біз, республика тұрғындары, осы қиын сағатта сырттан бақылаушы болып қала алмаймыз. Біздің әрқайсымыздың ҚР Конституциясы бойынша құқығымыз ғана емес, міндеттеріміз де бар. Қиын сағатта біз одан да тығыз топтасуымыз керек. Бүгінгі дағдарыстан, қазіргі ұрпақтың үлесіне тиген ауыр сынақтардың бірі – пандемиядан тек бірліктің күшімен ғана құтыла аламыз.

Мемлекет басшысы көптеген мемлекеттік органдар «белгі» үшін құрғақ есептер мен көрсеткіштерді ұсынғанын, енді олар нәтижеге жұмыс істеуі керек екенін әділ атап өтті. Мемлекеттік әлеуметтік саясаты жүргізетін құрылымдарға алдын ала дайындалған мәтінді оқып қана қоймай, жұмыс істей алатын, адамдармен сөйлесе алатын, ынталы мамандар келуі керек.

Бүкіл елмен бірге біз нағыз күйзелісті бастан өткердік. Тек Президенттің халыққа алғашқы үндеуінен кейін ғана біз бұл қорқаныш жақын арада аяқталады

деп үміттендік. Әдеттегідей, Мемлекет басшысы күрделі дағдарыс жағдайына баға берді. Керемет күш-жігер және қаншама адам өмірінің қиылуымен қаңтардың қорқынышы аяқталды. Үндеуде айтылғандай, тәуелсіздіктің отыз жылы ішінде бұл – біздің республикамызда орын алған ең қайғылы тарихи оқиға. Қаңтар трагедиясы қанша жас адамның өмірін қиды десеңізші! Өкінішке қарай, қайтыс болғандардың арасында өрімдей жастар да бар. Әрине, олардың ата-аналары мен жақындарына көңіл айту оңай болған жоқ.

Біз бәріміз осы оқиғадан жақсы сабақ алдық, серпілдік. Жас қазақстандықтар үшін де жекелеген перспективалар пайда болды. Республикада сұранысқа ие техникалық кадрларды кәсіптік даярлау жүргізілетін болады.

Қ.Тоқаевтың Парламент Мәжілісінде сөйлеген сөзі, жаңа министрлер кабинетінің бекітілуі, әлеуметтік басымдықтар, оның ішінде қоғамдық-әлеуметтік қордың құрылуы қарапайым қазақстандықтарға ертеңгі күнге деген сенімділік береді.

Күшіміз – бірлікте. Бүгіннің осынау ұраны барша қазақстандықтардың аузында. Үкіметтің жаңартылған құрамының жұмысы әр адамның өмір сапасына оң әсер етеді деп үміттенеміз.

Барша отандастар, соның ішінде жастар, қайғылы оқиғалардың ащы сабағынан өзімізге қажетті қорытынды шығара отырып, жаңа, қуатты, егемен Қазақстанды бірге құруға тырысамыз! Біз бір-бірімізді тыңдап, әрқайсымыздың пікірімізге құлақ асып үйренейік. Өзгертін уақыт жетті.

НҰР-СҰЛТАН ҚАЛАСЫ МӘСЛИХАТЫНЫҢ ШЕШІМІ

Нұр-Сұлтан қаласы

30.12.2021

№131/18-VII

Нұр-Сұлтан қаласы мәслихатының кейбір шешімдерінің күші жойылды деп тану туралы

«Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 27- бабына сәйкес, Нұр-Сұлтан қаласының мәслихаты **ШЕШТІ:**

1. Нұр-Сұлтан қаласы мәслихатының кейбір шешімдерінің күші жойылды деп танылсын:
 - 1) Нұр-Сұлтан қаласы мәслихатының «Нұр-Сұлтан қаласы мәслихатының Регламентін бекіту туралы» 2014 жылғы 27 наурыздағы №219/31-V (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде №810 болып тіркелген) шешімі;
 - 2) Астана қаласы мәслихатының «Астана қаласы мәслихатының Регламентін бекіту туралы»

Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі облысының/қаласының Әділет департаменті Нормативтік құқықтық акті 18.01.2022 Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне № 26528 болып енгізілді

«Резино-технические отходы Астана» ЖШС Экологиялық кодекстің 57-2-бабына сәйкес, 2022 жылғы 11 наурыз 15 сағ. 00 мин. Нұр-Сұлтан қаласы, Көктал көшесі, 28 мекенжайы бойынша **«Резино-технические отходы Астана» ЖШС-тің нысаны бойынша шекті рұқсат етілген шығарындылар жобасы бойынша** ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдаулар өтетіндігін хабарлайды.

Жобалық құжаттама пәкітімен Бірыңғай экологиялық порталда, сондай-ақ ЖАО сайтында танысуға болады.

Барлық ескертулер және/немесе ұсыныстар Бірыңғай экологиялық порталда, сондай-ақ «Нұр-Сұлтан қаласының Қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану басқармасы» ММ-сі, Нұр-Сұлтан қ., Сарыарқа даңғылы 13, 4-қабат; тел.: 55-75-08 қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күнге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірілмейтін мерзімде қабылданады.

Қосымша ақпаратты мына мекенжай бойынша алуға болады: Нұр-Сұлтан қаласы, Көктал көшесі, 28 және +7-778-652-56-76 телефондары бойынша алуға болады.

Нұр-Сұлтан қалалық және Сарыарқа аудандық Ардагерлер кеңестері «Орда жыл сервис», «Жеті жол», «Ұлытау» бастауыш ұйымдарының төрағасы, «Елорда» хорының белсенді мүшесі **Серікқазы Байқоңырұлының** қайтыс болуына байланысты туған-туыстарына қайғырып, көңіл айтады.

Нұр-Сұлтан қалалық және Алматы аудандық Ардагерлер кеңестері «Жанұя» бастауыш ұйымының төрайымы **Ахметқалиева Құлпаш Айтмағамбетқызының** қайтыс болуына байланысты туған-туыстарына қайғырып, көңіл айтады.

БАЙРАҚТЫ БӘСЕКЕ БАСТАЛДЫ



Ертең XXIV қысқы Олимпиада ойындарының ашылу салтанаты өтеді. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев ҚХР Төрағасы Си Цзиньпиннің шақыруымен Олимпиада ойындарының ашылу салтанатына қатысу үшін 4-5 ақпан күндері Бейжің қаласына жұмыс сапарымен барады. Сапар барысында Қазақстан Президенті мен Қытай Төрағасы екіжақты келіссөз жүргізеді деп жоспарланған.

Спорттың 15 түрінен 109 медаль жиынтығы сарапқа салынатын бұл жолғы халықаралық додада Қазақстан құрамасынан спорттың 8 түрінен 34 спортшы бақ сынаиды. Олар: шаңғы жарысы, фристайл, акробатика және могул, конькимен жүгіру, шорт-трек, биатлон, тау

шаңғысы, тұғырдан секіру, шаңғы қоссайысы. Жарыстың жалпы барысын «Qazaqstan» және «Qazsport» телеарналары тікелей эфирде көрсетеді. Ашылу салтанаты Нұр-Сұлтан уақытымен 4 ақпан күні 17:55-те басталады.

Кеше Бейжіңде Олимпиада алауының эстафетасы басталды. Салтанатты рәсім Бейжіңнің солтүстігіндегі Олимпиадалық саябақтан шеру тартты. Алау эстафетасын ресми түрде Қытай мемлекеттік кеңесінің бірінші вице-премьері Хань Чжэн ашты. Алауды алып жүруге 14 пен 86 жас аралығындағы жалпы есебі 1200 алау ұстаушы қатысты. Сондай-ақ тарихта алғаш рет алауды адамдар ғана емес, машиналар да алып жүрді. Ғаламдық пандемияға байланысты эстафетаның бағыты мен ұзақтығы біршама қысқарды. COVID-19-дың алдын алу мақса-

тында эстафетаға көрермендер қатыспайды. Одан бөлек, алауды адамдар тұратын көшелер мен аудандардан алыс жерлерде алып жүру көзделген.

2 ақпан күні Бейжіңде ақ Олимпиаданың алғашқы іріктеу сындары да басталып кетті. Яғни сәрсенбі күні керлинг, шайбалы хоккей, фристайл сияқты спорт түрінен алғашқы іріктеу жарыстары басталды. Ал бүгін қазақстандық фристайлшылар жарыс алаңына шығады.

Байрақты бәсекеде жүлделі орын алған қазақстандық олимпиадашылар мен паралимпиадашылар (1-6 орын) ақшалай сыйақы алады. Заңда қарастырылғандай, жеңіп алған медальдарға қарай пәтер де бөлінеді. Бірінші орын үшін 250 мың доллар, одан кейін 150 мың және 75 мың доллар сыйақы белгіленген.

ЖҮЛДЕМЕН ОРАЛДЫ

Конькимен жүгіру спортынан Қазақстан жастар құрамасы әлем кубогының топтық кезеңі мен әлем біріншілігінде сәтті өнер көрсетті. Ұлттық құрама мүшелері 1 алтын, 2 күміс, 2 қола жеңіп, жарыстың үздіктері қатарына кірді.



Жүлдемен оралған саңлақтарды Нұрсұлтан Назарбаев халықаралық әуежайында жақындары мен жанкүйерлері ыстық ықыласпен қарсы алды.

Доданың алғашқы күндері әлем кубогының топтық кезеңінде спортшыларымыз сынға түсті. Дарья Гаврилова, Алина Дауранова жасөспірімдер арасында командалық спринтта II орын иеленді. Ал Ақжол Нұралы 3-орын алды. Алина Дауранова 1500 метрге жүгіруден 235 ұпай жинап, жалпы есепте топтық кезеңнің жеңімпазы атанды.

ЖАС СУРЕТШІЛЕР КӨРМЕСІ

Бүгін елордадағы «Forte Kulanshi Art Space» өнер галереясында «Мета ғалам» атты көрме ашылады. Аталмыш көрмеге жас қазақстандық суретшілердің туындылары қойылады.

Атап айтқанда, Айт-жамал Тастамбекова, Алмас Нұрғожаев, Әнуар Шаймергенов, Аруай Тасмағамбетова, Асқар Нұрболат, Дархан Жаймұрзиев, Сәулет Жәнібек,

Стас Агапитов және София Тейдер туындыларын ұсынады.

Ұйымдастырушылардың хабарлауынша, көрмеге қатысушы суретшілер еліміздің әр қаласында

тұрады. Ұсынылатын жұмыстар да әртүрлі стильдер мен техникада, әртүрлі жанрларда орындалған. Соның ішінде кескіндеме, графика жанрларындағы туындылармен қатар

мүсіндер де ұсынылады. Аталмыш көрмені 20 наурызға дейін тамашалауға болады. Оның бір мақсаты – жас суретшілерді елге таныстыру.

БАЛЕТ БИШІЛЕРІНІҢ БІР БИІГІ

Осы күндері Австралияда өтіп жатқан Ballet International Gala әлемдік шоуына «Астана Опера» театры балет труппасының жетекші солисі, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Бақтияр Адамжан және балет бишісі Шұғыла Әдепхан қатысып жатыр.

Аталмыш шара 26 қаңтарда басталып, 5 ақпанға дейін жалғасады. Қазақстандық бишілер онда А.Хачатурянның «Спартак» балетінен нөмірді көрсетіп жатыр. Олардың өнеріне жергілікті БАҚ тәнті болып, жарыса жазып жатыр. Атап айтқанда, The Australian, The Courier Mail, The Mercury, The Cairns Post және басқа да басылымдар назар аударды.

Атап айтқанда, танымал австралиялық сыншылардың бірі, өнер шолушысы Фил Браун The Courier Mail газеті арқылы Бақтияр мен Шұғыланың өнеріне

жоғары баға берді. – «Спартак» балетінен үзінді орындаған қазақстандық қос биші – Бақтияр Адамжан мен Шұғыла Әдепхан ең әдемі әуендердің бірі – Арам Хачатурянның музыкасына керемет биледі. Бақтияр Адамжанның бейнесі шынайы Спартактан айнымай қалды. Балетті қойған Юрий Григорович оны рөлге арнайы таңдап алған. Оның себебі де түсінікті. Бұл жұптың өнер көрсету қуаты таңғалдырады. Олар қимылдарды әдемі бере білді, – деп жазды шетелдік сыншы.

Бақтияр Адамжанның жұлдызын дәл осы «Спартак» балеті жандырғанын айта кету керек. Ол бірнеше рет Нью-Йорк, Ыстанбұл, Сеул, Мәскеу және басқа да әлем қалаларында өткен халықаралық балет байқауларының лауреаты атанды. Шақыртылған әртіс ретінде әлемнің атақты сахналарында өнер көрсетті.

Баян АСЫЛБЕКОВА

МӘДЕНИ ОШАҚТАР ШАҚЫРАДЫ

Елорданың Мәдениет басқармасына қарасты мәдени ошақтар алдағы күндері өнерсүйер қауымға ұсынылатын шаралар кестесін әзірледі.

Е.Рахмадиев атындағы Мемлекеттік академиялық филармониясының Ғ.Жұбанова атындағы мемлекеттік ішекті аспаптар квартеті бүгін «Класика, романтика және қазіргі заман» концертін ұсынады. Бағдарламада В.А.Моцарттың, Р.Шуманның және қазақстандық композитор Омархан Несіпхановтың шығармалары орындалады. Концерт «Астана Опера» театрының К.Байсейітова атындағы камералық залында өтеді. Басталуы – 19.00-де.

4 ақпанда «Наз» мемлекеттік би театрының әртістері қазақ би қимылдарынан шеберлік сағатын өткізеді. Осы күні Жастар сарайының «М-Арт» театрлық студиясы поэтикалық жобаны ұсынады. Ал Нұр-Сұлтан қаласы орталықтандырылған кітапханалар

жүйесі «Жер атаулары сыр шертеді» эрудит шоуын ұсынады.

4-6 ақпан күндері Қуыршақ театры балдырғандарға «Қысқы ертегі» қойылымын көрсетеді. Балалар спектакльді үш күн бойы тамашалай алады. Ал М.Горький атындағы Мемлекеттік академиялық орыс драма театры 4 ақпаннан бастап 6 ақпанға дейін «Халықтық кадрий» лирикалық комедиясының премьерасын өткізеді.

6 ақпан күні Ә.Мәмбетов атындағы Мемлекеттік драма және комедия театры Оралхан Бөкейдің «Апамның астауы», «Маңдайдан бағың шайқалса», «Қош, махаббатым» әңгімелерінің желісі бойынша қойылған «Ауыл» хикаялары спектаклін ұсынады.

Әсия НҮРБЕКҚЫЗЫ

